

Jaarverslag 2024

Stichting Erfgoed, Natuur en Landschap

- Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân, bezoekerscentrum Mar en Klif
- NME-netwerk Groen Doen
- Museum Joure

Inhoudsopgave

Van het bestuur en directie	3
Samenvatting:	4
Over landschap, koffie en klokken en groen moet je doen	4
Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân	6
Bezoekerscentrum Mar en Klif	6
Nationaal Landschap Zuidwest-Fryslân	7
Bezoekerscentrum Mar en Klif	7
Publiekseducatie voor volwassenen	9
Educatie gericht op kinderen	14
Communicatie Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân	16
Netwerk Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân	16
Impuls Nationaal Landschap	17
Vlindertuin van Lemmer	17
Want Groen moet je doen!	18
NME – netwerk Groen Doen	18
Ontstaan van Groen Doen	19
Hoe werkt Groen Doen	19
Schooljaar 2023 - 2024	20
Bijzondere activiteiten in schooljaar 2023 - 2024	20
Duurzaamheid	21
Organisatorische ontwikkelingen	22
Contacten partners	22
Contacten scholen	22
Netwerken	22
Bekendheid Groen Doen	23
Museum Joure, daar maak je het!	24
Inleiding	25
Museumregistratie	25
Bezoekersaantallen	25
Gebouwen en vaste presentaties	25
Vernieuwing Douwe Egberts-tentoonstelling	25
Wisselexposities	26
Evenementen en activiteiten	27
Groepsontvangsten en rondleidingen	28
Kinderen en scholen	28

Publiciteit	29
Collectie.....	29
Medewerkers-/vrijwilligersgroepen.....	30
Werkgroep Historie Joure / Ut Eigen Gea	32
Sponsors en Vrienden van Museum Joure.....	32
Organisatie stichting Erfgoed, Natuur en Landschap	33
Het bestuur en cultural governance	33
Medewerkers per 31/12/2023.....	34
Vrijwilligers.....	34
Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E)	35
Code Fair Practice	35
Code Diversiteit en Inclusie.....	36
Financiën.....	37
Bijlage 1. Jaarverslag Vlindertuin Lemmer 2024	40
Bijlage 2. Verslag Gaasterlandse Natuurweek 2024.....	42
Bijlage 3. Overzicht deelname Groen Doen voorgaande jaren.....	46
Bijlage 4. Jaarverslag Werkgroep Historie Joure	48
Bijlage 5. Ontwikkeling bezoekersaantallen Museum Joure	51
Bijlage 6. Sponsors	52
Bijlage 7. Nevenfuncties bestuursleden	53

Van het bestuur en directie

Voor stichting Erfgoed, Natuur en Landschap was 2024 een mooi jaar. Bij elk onderdeel van de stichting gebeurde weer veel, zoals u in (de samenvatting van) dit jaarverslag kunt lezen. Zo betrokken ze ieder op een eigen manier heel veel mensen bij het bijzondere erfgoed van Museum Joure en bij het Nationaal Landschap, leerden ze bezoekers en inwoners over de natuur en geschiedenis van ons gebied.

In 2024 keerde geleidelijk de rust wat terug bij onze stichting. De coronajaren en daarna de energiecrisis met aansluitend een hoge inflatie zorgde bij ons in de afgelopen jaren voor veel zorg en onrust. Met de verduurzaming van een deel van de panden van Museum Joure en de extra steun van de gemeente, kunnen we de komende tijd met vertrouwen tegemoet treden en de verschillende afdelingen van onze organisatie verder ontwikkelen.

Dat doen we met onze enthousiaste team medewerkers en heel veel vrijwilligers. Zonder hen zijn de vele activiteiten van onze organisatie niet mogelijk. We zijn blij dat er zoveel mensen zijn die onbetaald hun schouders onder het werk van onze organisaties blijven zetten. En we hopen dat we hen ook veel werkplezier en vervulling kunnen bieden

Bestuur en directie stichting Erfgoed, Natuur en Landschap.

Samenvatting:

Over landschap, koffie en klokken en groen moet je doen

De Stichting Erfgoed Natuur en Landschap heeft een prima 2024 achter de rug. Alle drie de afdelingen Museum Joure, Nationaal Landschap Zuidwest Friesland en Groen Doen stonden bol van de activiteiten en breidden hun bereik gestaag uit.

Bijgaand jaarverslag geeft een gedetailleerd beeld van dat alles. In deze samenvatting geven we de hoofdlijnen aan.

Museum Joure – verspreid over tien gebouwen - profileert zich nadrukkelijk als een doe-museum en trok net geen 25.000 bezoekers. Dat is iets minder dan in het topjaar 2023 maar ruim meer dan in de coronajaren en de jaren daarvoor. Het museum heeft een ingrijpende verbouwing en herinrichting achter de rug en kon op 12 maart 2025 de volledig vernieuwde Douwe Egbertstentoonstelling openen. Onderdeel daarvan is een geheel nieuw koffieproeverij waarin bezoekers op eigen houtje met koffie aan de gang gaan.

Naast de vaste presentaties over DE, Friese klokken, de drukkerij en de koperslagerij en het Jouter zilver, is er een serie wisselexposities gehouden. Van de lange lijst eenmalige activiteiten valt vooral de Ghost Walk op, gericht op jongeren die tijdens een spookachtige avond via locatietheater kennis konden maken met het museum. De museumgeesten trokken 425 bezoekers.

En verder is Museum Joure ‘geslaagd’ voor de herijking museum registratie; is het museum met de gemeente in overleg over het verkleinen van de collectie in depot (ontzamelen); zijn met de Stichting Het Kofschip plannen gemaakt en uitgevoerd voor de verduurzaming van de panden en is er intensief samengewerkt met een groot aantal vrijwilligers, sponsors, de werkgroep Historie Joure en Vrienden van Museum Joure die een prachtige badeendjesrace organiseerde voor de zonnepanelen.

Het Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân wordt gedragen door de Provinsje Fryslân en de gemeenten De Fryske Marren en Súdwest Fryslân. Het bezoekerscentrum Mar en Klif in Oudemirdum is de laatste jaren uitgegroeid tot het belangrijkste informatie- en kenniscentrum over het nationaal landschap. In combinatie met het infopunt van VVV Waterland trok het 21.500 bezoekers van wie naar schatting 14.000 ook het bezoekerscentrum en de daarachter gelegen heemtuin verkenden.

Een belangrijk onderdeel van de communicatie over ons Nationaal Landschap is de cursus Ambassadeur van het Nationaal Landschap. Er deden 45 mensen aan mee waardoor het totaal aantal ambassadeurs op ongeveer 375 kwam te liggen. Zij zijn onder andere actief als excursieleider, geven lezingen, workshops en kuieren met belangstellenden door het landschap.

Groen Doen richt zich op natuur- en milieueducatie op basisscholen. Vrijwel alle scholen in het werkgebied doen mee aan Groen Doen via excursies en/of gastlessen op scholen waarvoor verschillende leskisten zijn samengesteld onder andere over de mammoet, plastic soep, energie, het landschap en afval scheiden. Zo heeft Groen doen in het schooljaar ‘23-‘24 meer dan 10.000 leerlingen bereikt, die vrijwel allemaal twee of drie keer hebben meegedaan aan een van de 1226 activiteiten.

De organisatie van de Stichting Erfgoed natuur en Landschap telde op 31 december zestien medewerkers in krap 10 fte. Daarnaast is bij alle onderdelen en activiteiten een groot aantal vrijwilligers actief. Een globale inventarisatie leert dat het er ongeveer 150 zijn.

De organisatie kan niet zonder de financiële bijdrage van overheden en sponsors. De gemeente De Fryske Marren is medefinancier van alle afdelingen. Gemeente Súdwest-Fryslân subsidieert de afdeling Groen Doen en de provincie Fryslân ondersteunt de taken van Mar en Klif op het gebied van het Nationaal Landschap. Staatsbosbeheer en It Fryske Gea steunen het bezoekerscentrum Mar en Klif ook financieel.

Museum Joure heeft afgelopen jaar geld gekregen van een aantal grote sponsors, nl. Douwe Egberts en Spanninga Metaal. Gelukkig mogen wij ook blijven rekenen op steun van de Vereniging Vrienden van Museum Joure, die vaak zorgt voor een substantiële ondersteuning.

Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân

Bezoekerscentrum Mar en Klif

Nationaal Landschap Zuidwest-Fryslân

Het Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân is een belangrijk onderdeel van het werk van onze stichting. Deze regio is door het rijk in 2006 als Nationaal Landschap aangemerkt vanwege de diversiteit van landschappen in een klein gebied, de bijzondere natuurwaarden. En omdat de sporen uit het verleden nog tastbaar aanwezig zijn in het Nationaal Landschap.

Deze kwaliteiten van het Nationaal Landschap willen we doorgeven aan de volgende generaties. Onze missie is om een bijdrage te leveren aan het behoud van de kwaliteiten van het Nationaal Landschap. Dit doen we door de natuurwaarden en de waarde van het materiële en immateriële erfgoed in het Nationaal Landschap zichtbaar te maken door (nieuwe) kennis en verhalen te verzamelen, te ontsluiten en door te geven aan professionals, inwoners en bezoekers aan het Nationaal Landschap. En zo bij te dragen aan een duurzame omgang met het landschap.

Uitvalsbasis en vaste kern van dit werk is het bezoekerscentrum Mar en Klif, van waaruit verschillende activiteiten georganiseerd worden. Dat doen we zeker niet alleen. We werken samen met een uitgebreid netwerk van verschillende partners.

Bezoekerscentrum Mar en Klif

Mar en Klif is hét bezoekerscentrum van het Nationaal Landschap. De huidige vorm van het gebouw is in 1990 ontstaan, door een nieuwbouw die het oude natuurmuseum (gehuisvest in de oude openbare school en het naastgelegen huis van de schoolmeester) en het voormalige postkantoor met elkaar verbond. Aanvankelijk was het pand ingericht als bezoekerscentrum voor met name Gaasterland. Sinds de inrichting van 2013/2014 staat in het centrum het Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân centraal. In de jaren daarna is de organisatie uitgegroeid tot hét centrum voor het Nationaal Landschap.

Tegenwoordig is het bezoekerscentrum in de zomermaanden volop geopend (van april t/m oktober van dinsdag t/m zondag en vanaf juni t/m augustus ook op maandagmiddag). In de wintermaanden is het bezoekerscentrum alleen in de weekenden en de schoolvakanties geopend.

In het pand vind je verschillende publieksfuncties.

Inspiratiewinkel Nationaal Landschap/VVV

In het bezoekerscentrum is een balie gevestigd met professionele en speciaal opgeleide gastvrouwen, die als echte ambassadeurs van het landschap de bezoekers informeren over de mooiste plekken in het Nationaal Landschap. Hier zijn ook routes, kaarten, boeken, natuurzoekkaarten en nog allerlei andere fraaie en bijpassende artikelen en souvenirs te koop. De gastvrouwen vervullen een dubbelfunctie en zijn tevens het infopunt van VVV Waterland van Friesland. In het verleden droeg deze organisatie vanuit de gemeentelijke subsidie bij aan de personeelslasten, tegenwoordig gaat deze bijdrage rechtstreeks van de gemeente naar onze stichting.

In de rustige periodes verzetten de medewerkers ook backoffice-activiteiten voor VVV Waterland van Friesland, zoals het vullen van databases voor de evenementenkalender, e.d.. Voor meer informatie over deze functie verwijzen wij naar de bijlage en het jaarverslag van de VVV Waterland van Friesland.

Het balieteam bestond in 2024 uit 4 gastvrouwen. In 2024 is het vrijwilligersteam uitgebreid met gastvrouwen die meehelpen tijdens lezingen.

Vaste expositie Nationaal Landschap

Kern van Bezoekerscentrum Mar en Klif is de vaste tentoonstelling over de geschiedenis, het landschap, de bebouwing en de natuur van het Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân. In de expositie wordt aandacht besteed aan de ijstijd, die het landschap grotendeels heeft gevormd, de historie van de vier deelgebieden (Gaasterland, veengebied, kleigebied en Zuiderzeekust) en de natuur van het gebied.

Bibliotheek Nationaal Landschap

In 2021 hebben wij in het bezoekerscentrum een voor publiek toegankelijke bibliotheek ingericht, met daarin een collectie boeken, tijdschriften en andere informatie over de geschiedenis en natuur van het Nationaal Landschap. Ook kan op een computer de landschapsbiografie geraadpleegd worden.

Heemtuin

Achter het gebouw van Mar en Klif is een bescheiden Heemtuin aanwezig, dat is eigenlijk onze 'levende tentoonstelling'. In de Heemtuin is de vegetatie van Zuidwest-Friesland te zien in al z'n variëteit. Er is een gedeelte met stinzenplanten, de vijver laat de 'natte' plantengroei zien en er is een droge 'heuvel'. De Heemtuin wordt onderhouden door een kleine, actieve groep vrijwilligers van IVN Súdwesthoeke. Ook dit jaar was de werkgroep regelmatig bezig met onderhoud. In de tuin hangen een aantal informatiepanelen over de flora en fauna in de tuin.

Wisselexposities

Aanvullend op de vaste expositie organiseren wij jaarlijks ook enkele tijdelijke tentoonstellingen in de 'bedsteezaal' (die overigens multifunctioneel bruikbaar is).

- *Expositie 'Ode aan de natuur'* : t/m 30 juni 2024 met werken van Carla Wink en Rianne Witteveen, een combinatie van grafiek en keramiek.
- *Expositie 'Taferelen uit de natuur in woluilt'*: van juli t/m september met objecten en wandkleden van wol en vilt van Bianca Vonk Lana Wolatelier uit Warns. Daarbij werd een eenmalige woluilt workshop gegeven.
- Vanaf september 2024 was de expositie *Natuurfoto's* met een eigen geheel eigen twist door Willie Smink te bekijken.

Bezoekersaantal

Het bezoekersaantal van Bezoekerscentrum Mar en Klif, inclusief de inspiratiewinkel van de VVV kwam dit jaar naar schatting uit rond de 21.500¹. We gaan er van uit dat ongeveer 2/3^e van de bezoekers niet alleen de winkel bezoekt, maar ook echt het bezoekerscentrum in gaat en bekijkt (ca. 14.500 in 2022).

Publiekseducatie voor volwassenen

Wij organiseren verschillende educatieve activiteiten over het Nationaal Landschap, gedeeltelijk in het bezoekerscentrum en gedeeltelijk daarbuiten.

Cursus Ambassadeur van het Nationaal Landschap 2024

Een belangrijk onderdeel van de communicatie over ons Nationaal Landschap is de cursus Ambassadeur van het Nationaal Landschap. Doel is dat de cursisten meer kennis krijgen van het Nationaal Landschap en zo bij kunnen dragen aan een zorgvuldige omgang met het landschap en de verhalen daarover door kunnen vertellen aan andere mensen (bv. toeristen). Een aantal 'grut-ambassadeurs' verzorgen de lezingen in de cursus.

De cursus van 2024 was iets anders van opzet door de cursus met een halve dag te verlengen. De eerste cursusdag werd hiermee een hele cursusdag in plaats van een halve. De cursus bestond uit 2 hele dagen met lezingen en korte excursies en één dag busexcursie. Tijdens de dagen met lezingen werd de groep in tweeën gesplitst. De busexcursie en de slotbijeenkomst vond plaats met alle cursisten tegelijkertijd. De cursus werd afgesloten met een feestelijke slotbijeenkomst, met de lezing 'Terpen en voortschrijdende ontginning in het zuidwesten van Friesland' door Egge Knol, conservator archeologie. Daaropvolgend volgden de presentaties van het onderzoek van alle cursisten. Wethouders Lucienne Boelsma (De Fryske Marren) en Henk de Boer (Súdwest-Fryslân) deelden aan het eind van de slotbijeenkomst aan de deelnemers de certificaten uit en het gevelbordje, dat zij op hun bedrijf of huis kunnen plaatsen.

¹ Het bezoekersaantal wordt niet heel precies gemeten. In de buitendeur is een elektronische teller geïnstalleerd die het aantal bewegingen in en uit het gebouw registreert (67471 in 2024). Daarmee worden alle bezoekers van het gebouw geteld. Van dit aantal worden ieder jaar 22.000 bewegingen (het in- en uitlopen van (vrijwillige) medewerkers) afgetrokken. Het resterende getal wordt door twee gedeeld (in- en uitlopen door dezelfde persoon). We komen dan op 22.736.

Er was in 2024 weer veel belangstelling voor de cursus, in totaal hebben 45 mensen mee gedaan. Woensdag 8 november jl. kwamen de landschapsambassadeurs bijeen voor de jaarlijkse Terugkomdag in Café de Freonskip met een lezing van Eddy Wijmenga over de Veranderingen in het Landschap van bureau Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek. Voor het tweede jaar werd er kleine betaling gevraagd. Maar liefst 112 ambassadeurs meldden zich aan.

Boek een ambassadeur

Het Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân had eind 2024 ca 375 ambassadeurs (mensen die de cursus hebben afgerond). Zij wonen verspreid over het gebied. Een select gezelschap zet zich in als 'gids'. Ze zijn te boeken via de website

www.nationaallandschap.frl.

Deze ambassadeurs kunnen kleine groepjes mensen meenemen voor een rondleiding door een gebied wat de ambassadeur goed kent. De ambassadeurs brengen hun enthousiasme voor het landschap graag over, ieder vanuit hun eigen interesse en met een

eigen activiteit. Eind 2024 zijn er ca. 16 rondleidingen beschikbaar.

Bussafari Waterland van Friesland bezoekt Bezoekerscentrum Nationaal Landschap

De VVV organiseerde op 13 mei 2024 weer een Bussafari voor toeristische ondernemers en vrijwilligers. Doel van de excursie was een toer langs een aantal highlights uit de verhaallijn Ruimte in

Waterland. De eerste stop vond plaats bij Mar en Klif met een introductie over het bezoekerscentrum en het Nationaal Landschap. In de Heemtuin stond koffie met lekkers klaar en maakte de groep kennis met het bezoekerscentrum. Grut ambassadeur Tom Plattel begeleidde de groep in de bus naar de Wyldemerk met op locatie een verhaal over het landschap en de Wyldemerkde.

Overleg gedeputeerde Siebe Knol

Op 11 april bracht Gedeputeerde Siebe Knol een bezoek aan de Nationale Landschappen Noardelike Fryske Walden en Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân. Daarbij gaven beide Nationale landschappen een sfeerimpressie van hun gebied en de daarbij horende activiteiten. Deel twee van de reis voerde met de bus dwars door Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân. Met een lunch to go bij de Klokkenstoel van Ruigahuizen en het verhaal van Grut ambassadeur Tom Plattel kwam de groep aan in Blauwhuis. Aansluitend vertelde ambassadeur Acronius Ettema over de voormalige Sensmeer.

Op 4 oktober vond er een bestuurlijk overleg plaats over het Nationaal Landschap plaats op een unieke locatie met de gedeputeerde Siebe Knol,

ambtenaren van Streekwurk en wethouders Luciënne Boelsma (Gemeente de Fryske Marren) en Henk de Boer (Gemeente Sudwest Fryslân). De groep vertrok vanaf Nijhuizum naar boerin en boer én ambassadeur Janke Jeltsje en Auke van Dijk. Tijdens een coffee to go vertelden Auke en Janke Jeltsje over het boeren bij en in het natuurgebied. De groep vervolgde de fietstocht over het Brekkenpaad naar de Klokkentoren van Greonterp. In de klokkentoren werd aansluitend vergaderd.

Gedeputeerde Siebe Knol krijgt een Nationaal Landschap rugzak van Iris Nutma

Anthotyping Landscapes

In de zomer brachten Freja Nielsen (Denemarken), Teresa Carvalheira (Portugal) en Roua Alhalabi (Syrië), allen verbonden aan de Design Academy in Eindhoven, een bezoek aan Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân. Een van de doelen was om het landschap vast te leggen in kleuren door middel van 'anthotyping', een authentieke kleurtechniek waarbij zonlicht motieven op vezel afdrukt zonder gebruik van chemicaliën.

De dames gingen enkele dagen op pad met 5 landschapsambassadeurs van verschillende deelgebieden om onderzoek te doen. Op zondagmiddag 29 september vond voor Mar en Klif een demonstratie plaats met workshops 'Anthotyping Landscapes' plaats. De resultaten werden ook tijdens de Dutch Design Week in Eindhoven gepresenteerd.

Open Museum Maand

Ook in november 2024 deed Mar en Klif weer mee met de Open Museum Maand, een project georganiseerd door VVV Waterland van Friesland. Met financiële steun vanuit het project was het mogelijk het bezoekerscentrum tijdens deze wintermaand extra te openen (ook op vrijdag). Tijdens de Open Museum Maand werden 4 themalezingen over het landschap georganiseerd. In verband met de late herfstvakantie verschoven zondagmiddaglezingen iets. De laatste lezing vond plaats op de eerste zondag van december. Daarnaast was er iedere vrijdag en zaterdag een speciale huiskamer hoek ingericht met Koffie en Kennis. Mar en Klif had ca. 700 bezoekers in de maand november.

Excursies natuurorganisaties

Als er grotere groepen een rondleiding door het gebied willen boeken, dan verwijzen wij hen naar één van de natuurorganisaties. Die bieden verschillende excursies aan. Ook organiseren zij regelmatig excursies waar mensen zich individueel voor op kunnen geven. Dit aanbod nemen wij altijd op onze website www.nationaallandschap.frl op.

Lezingen, excursies, workshops en korte cursussen voor volwassenen

Wij organiseren verschillende lezingen, kortdurende cursussen, workshops en andere activiteiten. Dat zijn deels activiteiten die een verdieping geven op deelonderwerpen van het Nationaal Landschap, soms activiteiten om anders te leren kijken naar het landschap of je daardoor te laten inspireren. Of om iets te maken ter stimulering van de biodiversiteit in je eigen omgeving. In 2024 organiseerden wij:

Januari

- Workshop natuurjournalen maken met Mirja Nature Art
- Landschapscursus Ambassadeur Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân (4 dagen)
- Koffie en Kuier It Mar / Zuiderfennepolder o.l.v. Marten Wesselius
- Verhalenavond Oudemirdum

Februari

- Workshop vetbolhouder vlechten met Aryan Westera
- Koffie en kuier Oudemirdumerklif o.l.v. Arnoud van de Ridder/Boschlust
- Koffie en kuier Rijs, Bakhusterheech, Fugelhoeke, Morra o.l.v. Marten Wesselius/Hotel Jans
- Workshop manden vlechten met Aryan Westera

Maart

- Workshop vogeltaarten maken met Jeanet Wagenaar
- Beach Clean Up Oudemirdumerklif met Natuur Monumenten
- Koffie en Kuier Balk, Harichsterbos o.l.v. Marten Wesselius/HCR Teernstra Balk
- Koffie en Kuier Oudemirdumerklif o.l.v. Arnoud van de Ridder en Boschlust
- Landschapscursus Slotbijeekomst
- Lezing Molenerfgoed in breder perspectief door Frank Terpstra
- Workshop macramé flessen hanger

April

- Workshop groeispiraal vlechten o.l.v. Aryan Westera
- Kuier Oudemirdumerklif o.l.v. Arnoud van de Ridder i.s.m. Boschlust
- Workshop roodborstje naaldvilten o.l.v. Linda Luinstra Nauta
- Voorjaarskuier Zuiderfennepolder It Mar met Marten Wesselius
- Lezing Jan Geert Vogelzang over de bevrijding van Gaasterland
- Workshop macramé wandkleedjes maken met Hinke Mulder
- Lezing Zeearenden door Albert Draaijer
- Lezing Sporen WOII in Gaasterland door J.G. Vogelzang bij Mar en Klif
- Koffiekuier Balk Sloterveer o.l.v. Marten Wesselius i.s.m. H.R. Teernstra

Mei

- Workshop natuurjournalen maken met Mirja Nature Art
- Lezing Verzetsvrouwen door Hessel de Walle
- Workshop aardappelschilmand vlechten o.l.v. Aryan Westera
- Stekjesruilbeurs IVN bij Mar en Klif
- Kuier Oudebalksterweg o.l.v. Arnoud van de Ridder i.s.m. Nostalgie
- Workshop vouwlamp maken o.l.v. Sijbrigje van Leaf
- Workshop macramé plantenhanger met Hinke Mulder
- Kuier Oudemirdumerklif o.l.v. Arnoud van de Ridder i.s.m. Boschlust

Juni

- Workshop macramé plantenhanger met Hinke Mulder
- Lezing Ines Bergsma Sint Odulphuspad
- Lezing Lucas Hoogkamp over geschiedenis school (gebouw Mar en Klif) i.s.m. HWG
- Kuier Oudemirdumerklif o.l.v. Arnoud van de Ridder
- Nachtlindernacht Adriaan i.s.m. SBB en Mar en Klif
- Excursie Wyldemerck Adriaan i.s.m. SBB en Mar en Klif

Juli

- Nachtlindernacht Adriaan i.s.m. IFG en Mar en Klif
- Wandelweekend Wandelroute, gratis af te halen in Mar en Klif
- Wandeling Haventje van Laaxum
- Excursie Wyldemerck Adriaan i.s.m. SBB en Mar en Klif
- Excursie Wyldemerck Adriaan i.s.m. SBB en Mar en Klif
- Excursie Wyldemerck Adriaan i.s.m. SBB en Mar en Klif
- Oudebalksterweg o.l.v. Arnoud van de Ridder i.s.m. Boschlust

September

- Excursie Wyldemerck Adriaan i.s.m. SBB en Mar en Klif
- Workshop wolvilten met Bianca Vonk
- UITFestival Balk en Open Monumenten Dag
- Anthotyping landscapes event op de Brink
- Excursie Wyldemerck Adriaan i.s.m. SBB en Mar en Klif
- Open dag in Mar en Klif Anthotyping NlzwF – Colormapping Nationaal Landschap

Oktober

- Workshop macramé windlicht met Hinke Mulder
- Najaarskuier Zuiderfennepolder met Marten Wesselius B&B Rijsterbosch
- Groene Markt Harich
- Nacht van de Nacht
- Herfstvakantie en Gaasterlandse Natuurweek

November

- Natuurwerkdag (1e za van november)
- Kuier met Marten Wesselius
- Terugkomdag Ambassadeurscursus
- Open Museum Maand met op vrijdag en zaterdag in november Koffie met Kennis
- Lezing Jacob van der Vaart Boerderijen in Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân
- Lezing Alico Booij Van water naar weg
- Kuier Marten Wesselius
- Lezing Arnoud van de Ridder Lindenboom en Oude Balkster Weg

December

- Lezing Op reis met Miriam van Dun door NLzWF
- Ambachtenmiddag bij Mar & Klif
- Hinke Mulder kerstbal macramé workshop
- Landgoederenkuier Marten Wesselius

Informatieve fiets- en wandelroutes

Als bezoekerscentrum Mar en Klif hebben we door de tijd heen een aantal informatieve fiets- en wandelroutes ontwikkeld. Dit zijn routeboekjes met interessante achtergrondinformatie. In 2024 zijn hier 95 van verkocht. Ook zijn er nog 180 fiets- en wandelroutes van andere organisaties verkocht.

Educatie gericht op kinderen

Vanuit Bezoekerscentrum Mar en Klif worden ook meerdere educatieve activiteiten voor kinderen georganiseerd. Deels gericht op gezinnen en deels op scholen.

Speurtochten Quest in Mar en Klif

Voor gezinnen bieden wij in het bezoekerscentrum het educatief programma Quest aan, een aantrekkelijke en gevarieerde 'speurtocht' waarvan de opdrachten op 4 tablets verspreid door het gebouw te vinden zijn. In de vakanties staan deze materialen altijd klaar. In de periode daarom heen zijn materialen op aanvraag te verkrijgen.

Routes in de omgeving

In de natuurgebieden rondom het bezoekerscentrum bieden wij daarnaast voor gezinnen ook verschillende natuur-ontdek-routes aan, zoals het Kabouterpad, het Hippe Heksen- en paddenstoelenpad, het Bosbeestenpad, het Dassenpad en twee Rugzakroutes. Hier wordt veel gebruik van gemaakt, in 2024 zijn 460 boekjes/routes verkocht. Het Hippe Heksen en Paddenstoelenpad is halverwege 2024 uit de schappen gehaald omdat het Fryske Gea de route aanpast.

Vakantie-activiteiten voor kinderen

In het bezoekerscentrum vinden regelmatig verschillende kinderactiviteiten plaats. Ook organiseren wij activiteiten op andere locaties in het Nationaal Landschap.

- Januari: vogelknutsel maken
- In februari vond in de voorjaarsvakantie traditiegetrouw het programma *Help pake en beppe de vakantie door*, dit keer met het thema Vertel Verder. Met o.a. Verhaal en knutsel Sipke fynt in Ijipaaï, 2 Mammoetdagen, Workshop vogeltaarten maken met pake en beppe, een Beach Clean Up Oudemirdumerklif
- De herfstvakantie was natuurlijk weer de tijd voor de Gaasterlandse Natuurweek. In de bijlage is een uitgebreider verslag hiervan te vinden.
- In november vond de natuurwerkdag plaats in de Vlindertuin. In de kerstvakantie waren er leuke activiteiten waarbij voederhangers werden gemaakt voor de vogels.

Educatief programma basisscholen

Het aanbod voor gezinnen wordt ook aan basisscholen aangeboden. Dit doen wij grotendeels via Groen Doen, het netwerk voor natuur- en duurzaamheidseducatie in de gemeenten De Fryske Marren en Súdwest-Fryslân. In 2024 hebben 20 schoolklassen meegedaan aan het programma Quest. Ook hebben we dit jaar een speciaal kinderboekenweekprogramma aangeboden over de ijs tijd in het thema Eigenwijs, wat werd omgebogen naar eigen ijs tijd. Hier hebben 10 groepen aan meegedaan.

Sinds 2022 bieden wij ook een programma voor basisscholen aan dat zij op school kunnen uitvoeren. Dit heet Hjiir kom ik wei. In 2024 hebben 4 groepen hier gebruik van gemaakt.

In het najaar hebben Bibliotheken Mar & Fean en Groen Doen gezamenlijk een nieuw landschapsproject ontwikkeld voor jongeren en de tienerscholen: Landschapsfotografie. Omdat dit erg succesvol was, is het programma voor 2024 aangepast zodat groepen 7/8 ook kunnen deelnemen aan dit programma.

Tijdens het project vertelt een landschapsambassadeur over het ontstaan van het landschap waar de school staat en welke kenmerken hiervan zichtbaar zijn. Vervolgens geeft een fotograaf uitleg over vijf fototechnieken. De groep gaat hierna op pad om deze kenmerken vast te leggen met de fototechnieken die ze hebben geleerd en leggen deze vast met een spiegelreflexcamera. Er hebben 11 groepen deelgenomen aan dit project.

Het is goed om ons te realiseren dat bijna het hele aanbod van Groen Doen met ons landschap te maken heeft. Van biologiedagen in het bos, tot de leskist Weidevogels en de Vleermuissafari, bijna altijd staat de flora en fauna van ons Nationaal Landschap centraal. Daarmee laten wij bijna alle basisschoolkinderen in aanraking komen met ons Nationaal Landschap. Voor meer informatie over het aanbod van Groen Doen, zie het aparte hoofdstuk hierover.

Communicatie Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân

Informatie over het Nationaal Landschap is niet alleen fysiek te vinden. We ontsluiten de kennis over het Nationaal Landschap ook meer en meer online, op verschillende manieren.

Social media

Via Facebook (eind 2024 2.934 volgers), Instagram (1113), LinkedIn (154) en een regelmatige nieuwsbrief (1351 abonnees) informeren wij laagdrempelig onze volgers over bijzondere locaties en verhalen over het landschap. We krijgen regelmatig complimenten over de leuke en aansprekende invulling van deze media.

Website Nationaal Landschap

Op de website van het Nationaal Landschap wordt informatie over ons landschap op een laagdrempelige manier gebracht. Op de site vind je ook een uitgebreide evenementenkalender met o.a. excursies, lezingen, exposities etc die met het landschap te maken hebben.

Digitale landschapsbiografie

De nieuwe website is ook dé toegang naar de Landschapsbiografie. Deze biografie is in 2018 door Cultuurland Advies ontwikkeld in opdracht van Mar en Klif en de gemeenten De Fryske Marren en Súdwest-Fryslân. Het is een prachtig naslagwerk geworden waar allerlei partijen veel informatie over het landschap kunnen vinden. Inmiddels is ook het systeem beschikbaar waarmee bezoekers verbeteringen en aanvullingen op de landschapsbiografie kunnen doorgeven.

Netwerk Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân

Wij werken op allerlei vlakken samen met andere partners aan het zichtbaar en herkenbaar maken van het Nationaal Landschap. Samen met verschillende partners organiseren wij bijvoorbeeld evenementen waarmee we de aandacht vestigen op verschillende locaties en thema's van het Nationaal Landschap.

Gaasterlandse Natuurweek (i.s.m. natuurorganisaties)

In de herfstvakantie is de 37^e editie van de Gaasterlandse Natuurweek georganiseerd. De Gaasterlandse Natuurweek is een week vol leuke, groene, sportieve, creatieve en vooral duurzame activiteiten, georganiseerd door een unieke samenwerking van de verschillende natuurgerelateerde

organisaties in de regio: Bezoekerscentrum Mar en Klif, It Fryske Gea, Vereniging Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Stichting Gaasterlân Natuerlân en IVN Súdwesthoeke. In de bijlage vind je een uitgebreider verslag hiervan.

Samenwerking met VVV Waterland van Friesland

Al een langere periode werken wij samen met VVV Waterland van Friesland om via hun kanalen het Nationaal Landschap te promoten. Daarvoor geven wij regelmatig input voor leuke artikelen, maken we redactionele input voor de Waterland van Frieslandmagazines, foto's, etc. Het is mooi om te zien dat onze inspanningen resultaat hebben en dat de promotie van het Nationaal Landschap door Waterland van Friesland steeds beter wordt opgepakt.

Samenwerking: UITfestival

Stichting Erfgoed, Natuur en Landschap heeft op verzoek van de gemeente De Fryske Marren samen met Bibliotheken Mar en Fean, It Toanhus en stichting Oud Lemmer op 9 september 2022 de eerste editie van het UITfestival in deze gemeente georganiseerd. In 2023 en 2024 is hier vervolg aan gegeven en is de samenwerking met Súdwest-Fryslân aangehaald.

Vanuit Bezoekerscentrum Mar en Klif wordt de editie in Balk georganiseerd. Het UITfestival vond plaats op 14 september en was zeer geslaagd. Onder andere enkele muziekacts, kunstenaars, ambachten en andere culturele organisaties gaven acte de présence.

Impuls Nationaal Landschap

Wij hebben samen met de gemeenten Súdwest-Fryslân, De Fryske Marren en de provincie Fryslân het initiatief genomen om het Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân een extra impuls te geven. Daarvoor is eind 2021 budget beschikbaar gekomen, waarmee in juni 2022 Tineke Cazemier als Aanjager Nationaal Landschap aangesteld werd. Zij is voor ongeveer een jaar aan ons verbonden. Deze aanjager moet de verschillende ontwikkelingen en initiatieven op het gebied van natuur, landbouw, recreatie en cultuurhistorie samenbrengen. In de zomer van 2023 heeft zij een concreet programma voor het Nationaal Landschap gepresenteerd. Voor een deel van de projecten is al budget beschikbaar, o.a. voor het hernieuwen van de film over het landschap en het maken van 'parelfietsroutes'. Dit is in 2024 opgestart en wij verwachten dit in 2025 af te ronden.

Om verder opvolging aan het Uitvoeringsprogramma Nationaal Landschap te geven, is een structurele bijdrage vanuit de gemeente Súdwest-Fryslân aangevraagd. Bij de gemeente is voor de jaren 2025 en 2026 een bijdrage van € 25.000 vrijgemaakt. In de loop van 2025 gaan we hiermee aan de slag.

Vlindertuin van Lemmer

Een bijzondere activiteit van ons is de Vlindertuin in Lemmer. De vlindertuin wordt beheerd vanuit Bezoekerscentrum Mar en Klif met veel inzet van vrijwilligers. Wij ontvangen hiervoor een vergoeding van de gemeente De Fryske Marren. Net als de voorgaande jaren hebben we samen met een mooie ploeg vrijwilligers de tuin weer winterklaar gemaakt tijdens de Landelijke Natuurwerkdag in november. De scholendag kon dit jaar niet doorgaan omdat deze in de herfstvakantie viel.

Want Groen moet je doen!

NME – netwerk Groen Doen

Ontstaan van Groen Doen

Al sinds 1995 is aan Bezoekerscentrum Mar en Klif een afdeling Natuur- en Milieueducatie verbonden. Deze afdeling is opgericht op initiatief van de gemeenten Gaasterlân-Sleat, Lemsterland en Nijefurd. In de regio waren nog een viertal andere NME-centra. Met de komst van de fusiegemeenten Súdwest-Fryslân en De Fryske Marren was er bij de gemeenten de behoefte om de NME-voorziening binnen het onderwijs in deze hele nieuwe gemeente op dezelfde manier te organiseren. In 2011 heeft Mar en Klif de werkzaamheden op het gebied van Natuur- en Milieueducatie uitgebreid en is een heel nieuwe werkwijze opgezet: Groen Doen. In de jaren daarna hebben we deze werkwijze verder ontwikkeld.

Hoe werkt Groen Doen

Groen Doen is opgezet als een netwerk, waarin aanbod van verschillende partners samen wordt gebracht. Binnen het Groen Doen aanbod kunnen scholen kiezen voor uiteenlopende (buiten)activiteiten. Deze variëren van een kabouterpad voor kleuters tot een biologiedag in het Flietsterbosk tot een bezoek aan het Woudagemaal. Onze afdeling Groen Doen is de organisator van dit netwerk. Sommige activiteiten worden helemaal georganiseerd door de afdeling Groen Doen, bij andere activiteiten verzorgt deze afdeling alleen de publiciteit en de inschrijving van de scholen en zorgt een andere partij (bv. Staatsbosbeheer, het Woudagemaal of een particuliere aanbieder) voor de uitvoering van de activiteit. Soms betalen we deze partijen daarvoor, in andere gevallen zijn de projecten al gefinancierd en is dat niet nodig.

Basisscholen kunnen tegen betaling van een bedrag per leerling (in 2024-2025 was dat € 5,-) lid worden van dit netwerk en dan onbeperkt gebruik maken van het aanbod van Groen Doen. In schooljaar 2023-2024 waren 90 scholen lid, een bereik van 97% van de scholen. Ieder jaar zijn er enkele scholen die het lidmaatschap opzeggen, vaak door fusie of sluiting.

Schooljaar 2023 - 2024

In het jaarverslag van stichting Erfgoed, Natuur en Landschap kijken we altijd naar het laatste, volledig afgeronde schooljaar. In dit geval is dat 2023 – 2024. Dit schooljaar hebben we 10.269 unieke leerlingen bereikt en in totaal 28.569 keer een kind bereikt. Er zijn 1226 activiteiten geboekt.

Schooljaar 23/24 (totaal 28.569 leerlingen | uniek 10.269 leerlingen)

Gemeente	Scholen	Bestellingen	Leskisten	De natuur in	Duurzaam bezig	Natuur in de klas	Techniek
DE FRYSKE MARREN	32	376	79	117	88	57	35
SÚDWEST-FRYSLÂN	58	850	141	304	120	214	71
TOTALEN:	90	1226	220	421	208	271	106

Bijzondere activiteiten in schooljaar 2023 - 2024

Najaar 2023: In het najaar van 2023 zijn er een aantal nieuwe excursie/gastlessen aangeboden. Na een zeer succesvolle ronde Landschapsfotografieworkshops op de Tienerscholen is het project ook aangeboden aan de scholen die lid zijn van Groen Doen. Dit hebben we in 2024 ook in het voorjaar gedaan. De excursie zat binnen een paar dagen volledig volgeboekt.

Ook Sporen uit de IJstijd is opgenomen in het aanbod. Een project in Joure welke door de docent zelf wordt uitgevoerd. Helaas merken wij dat projecten zonder begeleiding minder vaak worden geboekt. In het najaar van 2023 heeft 1 groep hiervan gebruik gemaakt. De werkgroep van het Roazebosk heeft deze groep ter plaatse begeleid.

Voorjaar 2024: In het voorjaar van 2024 is het gezamenlijke project van het IVN en andere NME-centra aangeboden: 'De Vogel van de Week'. Het is een project wat op school door de docent wordt uitgevoerd. Vijf weken lang staat er elke week een vogel centraal. Er hebben dit jaar 5 groepen meegedaan aan dit project.

Ook de Weidevogelsafari is aangeboden via Groen Doen. Samen met het IVN en Collectief Súdwestkust is er een nieuwe weidevogelexcursie ontwikkeld voor groep 5 t/m 8. De pilots hiervoor zijn in het voorjaar van 2023 georganiseerd op de Klompenpleats nabij Workum. Er hebben 16 groepen deelgenomen aan dit project in 2024.

De Weidevogelsafari was dit jaar onderdeel van het Focus-project. Een samenwerking tussen It Toanhus en Groen Doen. De kunstdocenten van It Toanhus hebben de weidevogel als onderwerp genomen voor hun lessen. In deze periode is voor een ander Focusproject een leskist fossielen samengesteld voor kleuters. Deze leskist is in het najaar van 2024 ook in het aanbod van Groen Doen gekomen.

Vorig jaar is het natuurpakket takken in de klas aangepast waardoor we dit konden opschalen. Ook dit jaar hebben er veel groepen gebruik van kunnen maken. Alle 50 bossen hebben we rondgebracht.

Ook het pad Hoog bezoek van de Jonker is dit voorjaar aan alle scholen aangeboden als nieuwe excursie, er hebben 16 groepen gebruik van gemaakt.

Najaar 2024. In het najaar zijn er nog meer nieuwe leskisten in het aanbod gekomen. Op verzoek van een school is er een leskist Papier scheppen voor kleuters ontwikkeld en is op basis van het kinderboekenweekprogramma in Bezoekerscentrum Mar en Klif een leskist Mammoet ontwikkeld.

Museum Joure heeft een nieuw programma Eigenwijzers ontwikkeld voor de Kinderboekenweek wat door 20 groepen is geboekt in 2024. Ook zijn we een samenwerking aangegaan met Tresoar. Via het systeem van Groen Doen kunnen scholen de gastles Draadjes naar het verleden boeken. In 2024 hebben 14 groepen hiervan gebruik gemaakt. Ook is er een start gemaakt met het ontwikkelen van een nieuwe gastles op basis van een vraag van een school: Van Stoommachine tot Zonnepaneel.

In 2023 zijn we gestart met posters voor de scholen waarop we leerlijnen laten zien. Hierop wordt uitgelegd welke activiteiten voor welke groepen geschikt zouden zijn. De reacties op de nieuwe poster zijn erg goed. Het geeft scholen een goed handvat om de planning van natuur- en duurzaamheidsonderwijs vorm te geven. Op deze manier krijgen leerlingen die in groep 1 starten en in groep 8 eindigen alle belangrijke onderdelen aangeboden. In 2024 hebben we dit verder door ontwikkeld en doorgevoerd in de poster.

Duurzaamheid

Duurzaamheid is een belangrijk onderwerp voor Groen Doen. De afgelopen jaren is er een leerlijn ontstaan bestaande uit de theatervoorstelling Fladdertje over zwerfafval voor kleuters, de gastles Afval over afval scheiden voor groep 3 t/m 5 en 5x Beter Bezig over hoe we beter voor de wereld kunnen zorgen voor groep 6 t/m 8. Diverse andere onderdelen uit ons aanbod kunnen deze leerlijn verder ondersteunen zoals de gastles Plastic Soup en Energie, de leskisten Papier scheppen en Energie en het project Drankenkartons.

Naast de specifieke duurzaamheidsactiviteiten verwerken we de laatste jaren duurzaamheid ook in andere programma's. Zo bestaat het kweekpakket oesterzwammen alleen nog maar uit basismateriaal en moet de klas zelf de kweekbak bouwen van gerecycled materiaal. We hebben in 2024 ook een nieuwe gastles ontwikkeld: Van stoommachine tot zonnepaneel. In deze gastles wordt uitgelegd wat fossiele brandstoffen zijn en waarom het belangrijk is om over te stappen op andere vormen van energie. De leerlingen gaan aan de slag met het bouwen van stroomkringen op basis van zonnepanelen en windenergie.

Samen met de gemeente hebben we traditiegetrouw de Himmeldeï georganiseerd zodat scholen aan de slag konden met het thema zwerfafval. Voor het Focus hebben we dit jaar de samenwerking met de afvalcoaches gezocht. Er wordt voor 2025 een programma ontwikkeld waarin de groepen een bezoek gaan brengen aan de milieustraat. Tevens hebben we in beide gemeente het Friese boek de Plastic Tiid verspreid.

Organisatorische ontwikkelingen

In 2024 bleef de kern van Groen Doen stabiel, met een coördinator en administratieve ondersteuning. We werken daarnaast met gastdocenten, zij verzorgen diverse gastlessen op scholen. Tevens wordt een deel van deze docenten ingezet om nieuwe gastlessen te ontwikkelen. Voor het ontwikkelen van nieuw materiaal wordt onze organisatie vaak benaderd door organisaties van buitenaf zoals de scholen zelf, gemeente, bibliotheken Mar & Fean, It Toanhus of het Agrarisch Collectief Súdwestkust. Met de organisatorische ervaring, contacten met scholen en inhoudelijke kennis hoe het op scholen werkt, zijn wij een fijne samenwerkingspartner.

Onze vrijwilligers worden ingezet voor natuurontdekpaden, controle leskisten en het rondbrengen van materialen. Een onmisbare groep mensen binnen de organisatie! Het aantal vrijwilligers blijft stabiel maar het aantal in te zetten uren per week daalt wel iets.

Contacten partners

Groen Doen is een netwerk dat aan de ene kant bestaat uit scholen en aan de andere kant uit aanbieders (partners). We zijn een 'makelaar' tussen deze partijen. Er is intensief contact met de partners. De coördinator bezoekt elk jaar enkele activiteiten en heeft hiernaast minimaal twee keer per jaar contact over het programma en de samenwerking met scholen. Soms treden we hierbij ook op als adviseur. Sommige partners zijn namelijk heel erg ervaren in het ontwikkelen en begeleiden van schoolactiviteiten, anderen kunnen wel een steuntje in de rug gebruiken. En dat verlenen we dan graag.

Contacten scholen

Naast het bel- en mailcontact wat Groen Doen met de scholen heeft, bezoekt de coördinator van Groen Doen regelmatig een aantal activiteiten en ontmoet daar ook diverse scholen. Hierbij wordt altijd een praatje met de docent gemaakt. Indien blijkt dat een school meer aandacht nodig heeft, wordt er contact gezocht met de school. Dit kan ook naar aanleiding van het signaleren dat een school niet actief is met ons programma. Indien nodig, wordt de school bezocht. Dit kan ook op aanvraag. Hiernaast worden er evaluatieformulieren naar docenten gestuurd. De ingevulde lijsten worden twee keer per jaar besproken. Relevante feedback wordt dan ook verwerkt. Groen Doen heeft hiernaast een kleine adviescommissie bestaande uit 6 docenten uit beide gemeenten. Indien nodig wordt een vraag aan hen voorgelegd. Dit jaar zijn er ook NME-bijeenkomsten op verschillende locaties georganiseerd in juni.

Hiernaast worden de scholen geïnformeerd middels de nieuwsbrief, Facebook en de tweejaarlijkse direct mailingen.

Netwerken

Naast de samenwerking met de verschillende natuurorganisaties, De Boer op Noord, Súdwestkust collectief, Bibliotheek Mar & Fean, It Toanhus (Focus), Jong leren eten en diverse particulieren en

stichtingen, maakt Groen Doen ook deel uit van andere netwerken. Zo is er tweemaal per jaar een overleg tussen de 5 grote NME-centra en het IVN in Friesland. Samen zetten zij elk jaar een nieuw project op zoals 'Vogel van de week', 'Hjir kom ik Wei' en de leskist Energie. Ook wordt er kennis en ideeën uitgewisseld. Hiernaast is de coördinator van Groen Doen sinds 2022 onderdeel van het FEP (Fries Educatief platform). De FEP'ers, de professionals op het gebied van erfgoededucatie in Friesland, hebben ca. 4 keer per jaar overleg over educatieve ontwikkelingen en activiteiten en over de mogelijkheden voor samenwerking op het gebied van erfgoededucatie in Fryslân. Een groep waarbij kennis delen en samenwerken erg belangrijk is. Groen Doen is hiernaast ook onderdeel van het regio-overleg van culturele aanbieders in De Fryske Marren.

Bekendheid Groen Doen

De primaire doelgroep voor Groen Doen zijn de basisscholen in De Fryske Marren en Súdwest-Fryslân. We informeren de scholen regelmatig met (digitale) nieuwsbrieven, affiches en brochures over ons aanbod. Dat werkt altijd heel goed en leidt tot vele boekingen via onze website. Via Facebook bieden we tenminste twee keer per maand een update van onze activiteiten. Ook scholen die niet lid zijn ontvangen dit aanbod zodat zij op de hoogte zijn van wat wij aanbieden. Wij zorgen ervoor dat alle scholen ons kennen.

Hiernaast hebben we de doelgroep aanbieders. De organisaties en vrijwilligers die excursies, gastlessen of materialen verzorgen voor de scholen. Door mee te doen aan verschillende netwerken en aanwezig te zijn bij diverse bijeenkomsten, lukt het ons ook qua aanbieders meer bekendheid te genereren. Hierdoor ontstaan mooie nieuwe samenwerkingen. Hiernaast proberen wij regelmatig persmomenten te organiseren. Zodat ook de algemene bekendheid vergroot.

Social media

Via Facebook (eind 2024 398 volgers), Instagram (244), LinkedIn (54) en een regelmatige nieuwsbrief (806 abonnees) informeren wij laagdrempelig onze volgers.

Museum Joure, daar maak je het!

Inleiding

Museum Joure is onze locatie met de meeste panden. Op 1 juli 1976 opende de voorganger van Museum Joure, stichting Johannes Hesselhuis, de deuren in het voormalige pakhuis van Douwe Egberts aan de Geelgietersstraat. Door de tijd heen breidde het museum zich langzamerhand uit. Nieuwe panden, collecties en taken werden aan het museum toegevoegd. Museum Joure bestaat nu uit tien prachtige, meest monumentale gebouwen, gelegen in een fraaie museumtuin aan een oude kade.

Museumregistratie

Museum Joure werd in 2023 ingeloot voor een herijking van de museumregistratie. Door de organisatie zijn daarvoor verschillende (beleids)documenten aangeleverd, al dan niet na een herziening. In december 2023 is het museum bezocht door een auditor. Gelukkig waren de meeste zaken goed op orde. Er waren een aantal aanvullingen nodig en in het najaar van 2024 ontving het museum een bevestiging dat Museum Joure 'geslaagd' was voor de herijking. Daar zijn we blij mee.

Bezoekersaantallen

Het jaar 2024 was qua bezoekersaantallen succesvol. We hadden net geen 25.000 bezoekers. Dat is wat minder dan in 2023 (27.984), maar ruim meer dan in de coronajaren en de jaren daarvoor. We zijn heel tevreden met deze cijfers en hopen dit te kunnen vasthouden en verder uitbouwen.

Gebouwen en vaste presentaties

De meeste bezoekers komen voor het museumcomplex als geheel en de vaste presentaties in deze ruimtes. De vaste presentaties zijn geclusterd rondom 4 thema's:

- Douwe Egberts: 'de wereld van koffie en thee'
- Friese klokken
- De drukkerij
- Metaal (zilver/koper)

De gebouwen zijn een essentieel deel van het verhaal dat Museum Joure vertelt, het verhaal hoe kleine ambachtelijke bedrijven zich in de afgelopen eeuwen ontwikkelden, zoals Douwe Egberts en Keverling. In de tentoonstellingszalen is het verhaal verder uitgewerkt in de vaste presentaties, verspreid over de verschillende locaties. In onze marketing profileren wij het museum sinds een aantal jaren als 'het museum van het maken'. Een propositie waarin al deze verhalen en collecties samen komen.

Vernieuwing Douwe Egberts-tentoonstelling

In 2024 is er nog steeds hard gewerkt aan de verduurzaming en vernieuwing van het Grote Pakhuis, het Kleine Pakhuis en het Geboortehuisje. Daarnaast stond dit jaar in het teken van de herinrichting van de Douwe Egberts-tentoonstelling. Er is een nieuwe vaste presentatie ontwikkeld over de groei van het Douwe Egberts-concern vanaf circa 1900. Halverwege het jaar was een groot deel van de tentoonstelling gereed, maar er resteert nog werk. Zo wordt in het geboortehuisje een ruimte (de voormalige 'Bokmakamer') ingericht met een presentatie over hoe koffie, thee en tabak vanuit de koloniën naar Europa kwamen en hier populair werden

Ook de realisatie van de Koffieproeverij is in volle gang. Eind 2024 is een instructievideo opgenomen die in de Koffieproeverij wordt opgehangen. Op deze manier kunnen bezoekers zelf aan de slag. De volledig vernieuwde tentoonstelling is op 12 maart 2025 officieel geopend.

Wisselexposities

In 2024 was er ruimte voor diverse wisselexposities, aangezien de opbouw van de Douwe Egberts-tentoonstelling is verplaatst naar de daarvoor bestemde locatie. Hierdoor konden we de tentoonstellingszaal opnieuw gebruiken voor verschillende tijdelijke exposities. Zo waren de volgende tentoonstellingen te zien:

- Expositie '100 jaar sparen'. Het is 100 jaar geleden dat Douwe Egberts haar spaarprogramma lanceerde. Begin dit jaar riep Douwe Egberts spaarders van D.E-punten op om hun spaarverhaal te delen. Deze expositie: portretten van enkele spaarders, hun verhaal en spaarartikelen waren in Museum Joure te zien.
- Mini-expositie van etikettenkunst van kunstenaar Walter de Graaf. Tijdens zijn werk bij Douwe Egberts vond De Graaf inspiratie in de wikkels van Moccona potten, die bij productiefouten werden weggegooid.
- Expositie Vredeman de Vriesprijs voor Vormgeving. In het najaar werd het werk van 5 genomineerden van de Vredeman de Vriesprijs geëxposeerd. Deze prijs is door de provincie Fryslân ingesteld en wordt eens in de twee jaar uitgereikt.
- Expositie Alumni Kunstenaars Klassieke Academie (AKKA). De tentoonstelling toont een selectie van werken van 18 AKKA-kunstenaars. De werken variëren van schilderijen en tekeningen tot beeldhouwwerken, ze weerspiegelen de veelzijdigheid en het vakmanschap waar AKKA om bekendstaat.

Evenementen en activiteiten

In 2024 vonden er in Museum Joure veel bijzondere activiteiten plaats.

- We zijn het jaar van start gegaan met een boekpresentatie over 'De Panden van Museum Joure'. Dit boek is geschreven in opdracht van Museum Joure.
- Voor Valentijnsdag werd er dit jaar een leuke actie bedacht. Zo konden bezoekers hun Valentijn verrassen met een high tea en een bezoek aan het museum. Helaas was hier geen animo voor.
- Voor kinderen en gezinnen waren er een aantal drukbezochte activiteiten, zoals Help Pake en Beppe De Vakantie Door in de voorjaarsvakantie met een speciale Maakfabriek 'wenskaart maken en drukken' en een Maakfabriek 'aan de slag met servies' in de herfstvakantie. Ook hadden we ieder seizoen een Maakfabriek met leuke doe-/speuopdrachten in en om het museum. Dit jaar deden we voor de tweede keer mee aan het Weekend van de Wetenschap.
- Het Histoarysk Wurkferbân Skarsterlân organiseerde meerdere lezingen en filmvertoningen (zie het jaarverslag van het HWS in de bijlage).
- De Vereniging Vrienden van Museum Joure organiseerde een boeklezing van Hans Koppen op 4 februari, een concert van Piter Wilkens op 17 maart en de jaarvergadering met lezing van Ben de Jong op 16 april en een badeendjesrace op 1 juni waar maar liefst €10.000 is opgebracht voor de aankoop van zonnepanelen. Tot slot was er nog een lezing op 17 november van directeur van de stichting Interieurs in Fryslân Ap Timmermans.
- Museum Joure organiseerde ook interessante lezingen, nl. Een lezing van Marja van Tilburg over wensbrieven op 14 januari en een lezing van Age Veldboom over de skûtsjevaart met link naar de transport van klokken op 20 oktober. Tot slot werd op 15 november een Verhalenavond georganiseerd waarbij oud D.E-medewerker Frans Tolsma vertelt over het bedrijf Douwe Egberts en de artikelen van dit wereldberoemde merk.
- Tijdens de Museumweek werden er thema-rondleidingen gegeven: over de wereld van Douwe Egberts en over de Jouster maakindustrie. Voor kinderen was er een speciale LenteMaakfabriek.
- Ook werden er veel creatieve workshops gegeven, te beginnen met een workshop 'Vetbolhouder vlechten van wilgentenen' op 27 januari door Aryan Westera, een Stencil workshop door Erwin Blok op 9 maart en een workshop Natuurjournalen op 29 juni door Mirja Brandorff.
- In de zomervakantie stond voor gezinnen de ZomerMaakfabriek op het programma. Door deze activiteit en de vele regen in deze periode was het in de zomervakantie superdruk.
- Op 28 september vond alweer de derde Ghost Walk plaats, een event gericht op jongeren en jong volwassenen. Overal in het museum werden door een cast van jonge acteurs korte 'spookverhalen' gespeeld. Figuranten en dansers zorgden voor een extra dynamiek op deze spookachtige avond. Met zo'n 425 bezoekers was dit evenement een groot succes!

- Ook dit jaar organiseerde VVV Waterland van Friesland een Open Museum Maand met de musea en bezoekerscentra in Súdwest-Fryslân en De Fryske Marren. Met coupon kregen bewoners van Friesland gratis toegang. Museum Joure organiseerde dit jaar veel speciale activiteiten. Zo werden er speciale thema-rondleidingen georganiseerd, werd er een aanschuif high tea aangeboden, en konden bezoekers met eigen gezelschap lunchen of high tea'en. Ook werden er o.l.v. oud-melangeur Sipke Koffiewerkshops in onze nieuwe Koffieproeverij aangeboden. We merkten dat er in de Open Museum Maand weinig animo is voor betaalde activiteiten.

Naast deze eigen activiteiten is het ook goed te benoemen dat Filmhuis Joure verschillende filmvertoningen in het zaaltje van het museum organiseerde en dat It Toanhus een aantal voorspeelavonden in ons zaaltje organiseerde.

Groepsontvangsten en rondleidingen

Zoals al eerder aangegeven, is het aantal groepsbezoeken sinds coronatijd fors toegenomen. De meeste groepen combineren een bezoek met een kopje koffie, andere boeken een high tea of een lunch. Een groot deel van de groepen vroeg om een rondleiding. Onze rondleiders werden dus weer volop ingezet.

jaar	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
high tea		1	1	8	1	1	7	9	14
lunch		4	5	23	1	3	21	29	30
koffie	52	92	49	121	19	30	102	157	127
									34
totaal	52	97	55	152	21	34	130	195	185

Kinderen en scholen

Museum Joure bood ook in 2024 weer verschillende educatieve projecten aan voor scholen, deels via ons eigen netwerk Groen Doen. Dit schooljaar waren er drie educatieprogramma's: Giga gieten, Bisto oeral Thús en het nieuwe programma Eigenwij(zer)s. Dit laatste programma sloot aan op de Kinderboekenweek.

Het team ontwikkelde een activiteit met het thema 'Lekker Eigenwij(zer)s'. Op basis van een werkboek deden kinderen verschillende klokopdrachten o.a.: welke klok heb jij thuis? Maak je eigen klokversiering en zoek de verschillen.

Naast de activiteiten voor het onderwijs heeft Museum Joure ook programma's voor individuele kinderen en gezinnen. Sinds een aantal biedt het Museum Joure de Maakfabriek aan met ieder seizoen verschillende themaopdrachten. Kinderen krijgen een tasje met benodigde materialen en kunnen vervolgens aan de slag bij verschillende (tijdelijke) doe-activiteiten in de museum panden en de tuin.

Sinds 2019 organiseert Museum Joure vakantieprogramma's onder de naam De Maakfabriek. Het idee achter de Maakfabriek is dat er in het huidige leven van kinderen weinig ruimte en tijd meer is om zelf te experimenteren en 'wat aan te klooiën'. Met de Maakfabriek willen we juist dat

experiment stimuleren en de ruimte geven. Dit jaar was dat 'servies maken' in de voorjaarsvakantie en 'kopjes versieren' in de herfstvakantie.

Publiciteit

Ieder jaar probeert Museum Joure met bescheiden middelen zoveel mogelijk publieksaandacht te genereren. En dat geldt ook voor 2024. Dat doen we door:

- Persberichten rondom activiteiten en bijzondere momenten, die door de lokale pers meestal goed worden opgepakt en door de regionale pers regelmatig. Soms besteden ook landelijke bladen zoals de Trouw aandacht aan onze activiteiten.
- Daarnaast verspreidt het museum de museumflyer in een brede regio (heel Friesland, delen van Groningen, Drenthe en Overijssel). Dat gebeurt door een verspreidingsbureau in samenwerking met de andere musea in de regio.
- Jaarlijks staat Museum Joure op een landelijke beurs Bus-Idee. Deze beurs richt zich specifiek op busmaatschappijen en organisaties, die uitjes organiseren.
- Ook adverteren wij op bescheiden niveau in verschillende (toeristische)bladen. We leggen de nadruk op de bladen van Waterland van Friesland, waarbij we samen met het Fries Scheepvaartmuseum en het Woudagemaal steeds een advertorial plaatsen van 2 pagina's. Samen adverteerden we ook in de bladen van een aantal vakantieparken. Ook stonden we dit jaar in de Er Op uit Gids, een gids die samen met de Margriet wordt geleverd.
- De afgelopen jaren ontwikkelden we met behulp van een extern bureau en onze nieuwe interne marketing- en communicatie collega onze website tot een modern en informatief medium. We verbeterden tevens de vindbaarheid via Google. Daarnaast zijn we ook heel actief op Facebook (eind 2024 2.800 volgers). En op Instagram (eind 2024 ruim 1.168 volgers). Regelmatig adverteren we ook via Facebook, om deze advertenties goed te targetten doen we dat via een extern bureau. Onze online activiteiten zijn belangrijk voor het museumbezoek.
- Om tijdens de mooie zomerdagen meer bezoekers te werven hebben we in de maanden juli en augustus een zomeractie ingezet. Bij 25 graden (volgens Omrop Fryslân) of warmer ontvangen bezoekers een zonnige korting van 25%. De actie heeft helaas niet voor veel meer bezoekers gezorgd, wel voor positieve reacties.

Collectie

Vanwege de herinrichting is er in 2023 een deel van de collectie verplaatst naar het extra externe depot. Van deze objecten moet gedeeltelijk de standplaatsregistratie nog aangepast worden. Sinds 2002 voert het museum alle collectie in het museumregistratiesysteem Adlib. In 2023 maken we de overstap naar Atlantis. We merken dat het werken daarmee nog wel de nodige aanloopp problemen geeft. In verband met ziekte van de conservator liggen de werkzaamheden rondom de collectie deels stil. We verwachten in het jaarverslag van 2025 een uitgebreide update te kunnen doen van aanwinsten van 2024 en 2025.

We zijn al meerdere jaren met de gemeente in overleg over onze depotsituatie. Museum Joure huurt namelijk depotruimte in de voormalige Evenementenhal aan de Vegelinsweg. Deze locatie is nu nog van de gemeente, maar wordt waarschijnlijk in de toekomst afgestoten. Dat betekent dat we tegen die tijd een ander depot moeten vinden. Op dit moment is het lastig om te bepalen hoe groot dit depot moet zijn, omdat onze collectie heel omvangrijk is en eigenlijk ook niet (meer) aansluit bij de

profilering van het museum. Er zitten dus heel veel objecten in de collectie die eigenlijk niet meer bij het museum passen. Van uit de gemeente zijn in 2024 middelen beschikbaar gesteld om onze collectie (en die van Museum Sloten) te 'ontzamelen'. Dat betekent dat we ons verzamelbeleid scherper gaan omschrijven en alle objecten gaan bekijken of ze wel/niet meer in dat beleid passen. En vallen de objecten daarbuiten, dan moeten ze volgens de regels van de LAMO (omschrijven van de werkwijze van 'afstoten' door de museumregistratie) weg worden gedaan. Een zeer arbeidsintensief traject. Pas als dit grotendeels is afgerond, kunnen we goed aangeven hoe groot een toekomstig depot zou moeten zijn.

Overigens hebben we ook van de gemeente De Fryske Marren de vraag gekregen of wij ook het ontzamelen van de gemeentelijke kunstcollectie op ons zouden willen nemen. Daarvoor is apart budget beschikbaar gesteld.

Medewerkers-/vrijwilligersgroepen

Bij een museum van onze omvang zijn veel handelingen nodig om bezoekers te ontvangen en zijn veel mensen betrokken bij de publieksonvangst. In deze paragraaf geven we een overzicht van de verschillende betrokken groepen.

Infobalie (Museumstraat 1)

De route naar de panden met de vaste en tijdelijke exposities gaat via de infobalie in gebouw Museumstraat 1. Daar worden de bezoekers ontvangen door baliemedewerkers, die hen informeren over alle bezienswaardigheden in het museum. De balie wordt grotendeels bemenst door vrijwilligers, waarvan sommige wekelijks aanwezig zijn en anderen (m.n. in het weekend) ca. eens in de maand.

Centrale VVV/museumbalie (Museumstraat 2)

Deze balie wordt bemenst door medewerkers en vrijwilligers van VVV Waterland van Friesland. Naast aankoop van VVV-artikelen en advies kunnen mensen hier ook terecht voor de museumkaartjes. Bezoekers van het museumcafé kunnen hier hun hapjes en drankjes afrekenen. Artikelen uit museumwinkel De Witte Os kunnen zowel bij de centrale VVV-balie als bij De Witte Os afgerekend worden.

Museumwinkel De Witte Os

Het

winkeltje De Witte Os verkoopt losse thee, ouderwets snoep en in het museum gebrande koffie. Ook heeft het een prachtig aanbod van cadeaupakketten. Inkoop, planning en bemensing van De Witte Os zijn grotendeels in handen van een groep capabele vrijwilligers. Samen zorgen ze voor (bijna) alle werkzaamheden die met deze winkel samenhangen. In de museumwinkel merkten we dit jaar dat de inkooprijzen verder doorstegen, o.a. voor de groene koffiebonen, de thee en snoep. De hogere inkooprijzen hebben wij ook dit jaar weer zoveel mogelijk doorgerekend. Via de website is het – ook na corona - nog steeds mogelijk een beperkt assortiment van De Witte Os te bestellen.

Museumcafé De Túnkeamer en It Kofjelokaal

Het museumcafé is gevestigd in de oude tuinkamers van de familie de Jong. Het museumcafé wordt gerund door een groep van ca. 20 vrijwilligers, die zich met hart en ziel inzetten en die grotendeels zelfstandig werken.

Vrijwel alle museumbezoekers komen in het museumcafé een kopje koffie of thee drinken (het eerste kopje zit namelijk bij de prijs in), vaak met iets lekker er bij. Net als voor corona trokken we ook weer veel 'losse' bezoekers naar het museumcafé. Op basis van intern onderzoek schatten wij het aantal 'losse' bezoekers op ca. 8.500².

Tijdens de zomervakantie hebben we het bij de entreprijs inbegrepen kopje koffie/thee of glaasje limonade in ons koffiekeetje in de tuin geschonken (bij mooi weer) of in ons zaaltje It Kofjelokaal bij slecht weer. Zo konden we bij drukte opstoppen in het museumcafé voorkomen.

² Hiervoor hanteren wij een rekenformule die wij baseren op de betaalbonnen die per gezelschap van 'losse bezoekers' (dus geen groepsbezoek) worden ingevuld. Hierop wordt aangegeven of het gezelschap ook het museum heeft bezocht of niet. De verhouding hiertussen was dit jaar 51% (in totaal 13.365 bezoekers) vs 49%. We gaan ervan uit dat de gezelschappen van niet-museumbezoekers gemiddeld wat kleiner zijn (3/4e van de wel-museumbezoekers). De formule is dan: (aantal individuele museumbezoekers/percentage bonnen museumbezoekers) x (percentage bonnen niet-museumbezoekers x 0,66)

Gelukkig mogen we in Museum Joure ook regelmatig groepen ontvangen. De vrijwilligers van het museumcafé zorgen voor de catering daarvan, met uitgebreide lunches en heerlijke high tea's.

Werkgroep Historie Joure / Ut Eigen Gea

De Werkgroep Historie Joure is gevestigd op de zolder van het grutte pakhûs en beheert daar een bibliotheek, documentatie, foto's en films. Deels zijn dit materialen die verbonden zijn met de collecties van Museum Joure en deels met de geschiedenis van Joure in het algemeen.

De werkgroep heeft ca. 20 actieve leden, die zich in verschillende subwerkgroepen bezig houden met o.a. het documenteren en beschrijven van foto's, films en boeken. Dat gebeurt nu nog in het programma Adlib, in de toekomst wil men graag over naar een nieuwe programma (Atlantis). Daarnaast heeft de werkgroep het druk met het geven van antwoorden op vragen (bv. over panden of Jousters) en het doen van onderzoek, o.a. naar de geschiedenis van de Midstraat.

In 2024 was de werkgroep ook bezig met de gevolgen van de verduurzaming van het pand, hetgeen inhield dat de leden een deel van het jaar hier niet terecht kon en dat uiteraard stof e.d. weer opgeruimd moest worden. Verder heeft de werkgroep een naamsverandering doorgevoerd, waarbij de focus meer op 'Joure' is gelegd in plaats van op de voormalige gemeente Skarsterlân.

Er kwamen ca. 40 vragen binnen, waarop de werkgroep een antwoord heeft gezocht. Er zijn meerdere films vertoond en de subwerkgroep beeld en geluid heeft hard gewerkt aan een film met compilaties van filmfragmenten van Joure.

De aan het HWS gelieerde stichting Ut Eigen Gea brengt jaarlijks 3 gelijknamige tijdschriften uit over de geschiedenis van dit gebied. Ook in 2023 wist Ut Eigen Gea dat vol te houden. Er zijn ca. 900 abonnees.

Het WHJ doet nog veel meer. In de bijlage vindt u het jaarverslag dat het WHJ zelf heeft gemaakt.

Sponsors en Vrienden van Museum Joure

Net als in voorgaande jaren zijn er gelukkig ook in 2024 heel veel particulieren en bedrijven die Museum Joure steunen. Wij zijn heel blij met deze steun! Grote sponsors waren ook dit jaar weer Jacobs Douwe Egberts, en Spanninga Metaal BV.

Sinds eind 2016 is er een speciale Vereniging Vrienden van Museum Joure actief. De vereniging organiseert bijeenkomsten en werft nieuwe vrienden. Zodoende is de vereniging ook in staat om het museum te steunen bij de ontwikkeling van nieuwe activiteiten. De bijdrage van de vereniging was in 2024 € 19.000! Dit jaar o.a. voor beeldschermen, de voorbereidingen van de klokkenexpositie en een horecavaatwasser in de koffieproeverij. Daarnaast heeft de vereniging met allerlei acties over de periode 2023 – 2024 in totaal € 20.000 bij elkaar gebracht om daarmee zonnepanelen te kopen. Dat stellen wij zeer op prijs.

Organisatie stichting Erfgoed, Natuur en Landschap

Het bestuur en cultural governance

De werkwijze van het bestuur is vastgelegd in het bestuursreglement. In dit reglement zijn ook de uitgangspunten van de Governance Code Cultuur en andere relevante wetgeving opgenomen (denk aan de WBTR). Jaarlijks wordt door het bestuur gecontroleerd of het bestuursreglement nog aan de actuele codes en regelgeving voldoet en wordt het werken volgens het bestuursreglement geëvalueerd. Afwijkingen van de in het bestuursreglement vastgelegde procedures worden hieronder toegelicht.

Samenstelling van het bestuur

Functie	Naam	Aanstelling	Einde (2 ^e) termijn
Voorzitter	Dhr. Peter de Jonge (Heerenveen)	2018	2025/2026
Penningmeester	Mevr. Anne Carine Verhage (Oudemirdum)	2018	2025/2026
Secretaris	Mevr. Willeke ten Noever Bakker (Joure)	2020	2028
Lid	Dhr. Arend van der Meulen (Joure)	2024	2032
Lid	Mevr. Hester Rijpkema	2024	2032
Lid	Dhr. Ger Bosklopper (Sneek)	2019	2027
Lid	Dhr. Rob Tax	2023	2031

Conform de statuten bedraagt de bestuurstermijn 4 jaar met de mogelijkheid deze te verlengen met een tweede termijn van 4 jaar. In 2024 hebben we afscheid genomen van Lea Limonard. Twee nieuwe bestuursleden zijn per maart 2024 toegetreden: Hester Rijpkema en Arend van der Meulen. Willeke ten Noever Bakker heeft aangegeven na één termijn te willen stoppen. Van haar is in het voorjaar 2024 afscheid genomen. Zij is opgevolgd door Tjitske Stegenga en Wendy Batist.

De voorzitter en de penningmeester hebben sinds de fusie in 2018 zitting in het bestuur. Afgesproken is dat omwille van de continuïteit de penningmeester eind 2025 afscheid neemt en de voorzitter eind 2026.

De bestuursleden zijn vrijwilligers. Ze ontvangen geen bezoldiging, alleen de gemaakte onkosten worden vergoed. Conform de Code Cultural Governance moeten de (neven)functies van de bestuursleden gepubliceerd worden. Deze zijn opgenomen in de bijlage van dit verslag.

Medewerkers per 31/12/2023

Samenstelling van het team medewerkers per 31/12/2022		
Jan van der Molen	Beheerder Museum Joure	Ca. 0,9 fte, via Empatec
Reitze Hof	Beheerder Museum Joure	Ca. 0,9 fte via Empatec
Margreet van der Zee	Conservator (m.n.) Museum Joure	0,8 fte
Siska Lubach	Medewerker publiek en vrijwilligers	0,6 fte
Michelle van der Geest	Medewerker marketing en communicatie bij Museum Joure, tijdelijk contract	0,6 fte
Sabine Boode	Projecten en evenementen (m.n.) Mar en Klif Coördinatie Gaasterlandse Natuurweek	0,5 fte
Mayke Kloetstra-De Jong	Coördinatie educatie (m.n.) Groen Doen	0,6 fte
Geertje Bouma-Posthuma	Balie Mar en Klif Organisatie cursus Nationaal Landschap	Wisselend aantal uren
Japke Zwaan-De Vries	Administratie Groen Doen	Wisselend aantal uren
Trea Leegstra	Balie Mar en Klif	Wisselend aantal uren
Marianne Albada	Balie Mar en Klif	ZZP, Wisselend aantal uren
Wiesje Pit	Balie Mar en Klif	ZZP, wisselend aantal uren
Danielle Baljuw	Educator Museum Joure	Wisselend aantal uren (ZZP)
Rutger Vellinga	Educator Museum Joure	Wisselend aantal uren
Iris Nutma	Directeur	0,8 fte
Martsen Metselaar	Fin. administratie	0,5 fte

Ieder jaar is er bij onze organisatie ook ruimte voor stagiaires. Naast scholieren die bij ons een maatschappelijke stage lopen, zijn er ook regelmatig stagiaires van de opleiding Marketing en Communicatie.

Daarnaast hebben we bij Museum Joure in de zomervakantie vakantiekrachten ingezet op basis van een nul-uren-contract: Jojanneke Taconis en Brecht Metselaar.

Vrijwilligers

Stichting Erfgoed, Natuur en Landschap kan niet bestaan zonder de inzet van heel veel vrijwilligers. Sommige zijn er heel regelmatig, andere doen zo nu en dan een klus. De meeste vrijwilligers zijn verbonden aan één van de drie afdelingen van onze organisatie.

Actief bij Museum Joure zijn:

- Werkgroep De Witte Os; ca 15 personen, die ieder 2 of meer dagdelen per week werken
- Werkgroep Museumcafé; ca 20 personen, die meestal 1 of meerdere dagdelen per week werken
- Werkgroep balie di t/m vr; ca 5 personen, die 1 of 2 dagdelen per week werken
- Werkgroep balie za/zo; ca. 25 personen, die meestal 1 dagdeel per maand of per 6 weken werken
- Werkgroep rondleiders; ca. 8 personen, die heel wisselend werken

- Werkgroep Histoarysk Wurkferbân Skarsterlân; ca. 30 personen
- Werkgroep educatie; ca. 4 personen, die aanwezig zijn als er schoolgroepen zijn
- Klusmannen- en tuinmannen; ca. 6 personen, waarvan de meesten iedere week aanwezig zijn
- Werkgroep collectie; ca. 2 personen, waarvan de meeste iedere week aanwezig zijn
- Vakmannen/-vrouwen; een club van ca. 3 vrijwilligers brandt regelmatig koffie voor de verkoop in de Witte Os en geeft ook demonstraties. Daarnaast is er een 'pool' van vakmannen en -vrouwen in andere beroepen (drukken, koper slaan, e.d.) die regelmatig demonstraties geven en andere klussen doen.

Actief bij Mar en Klif zijn:

- Schoonmaak en onderhoud van het gebouw; 3 vrijwilligsters
- Onderhoud Heemtuin; ca. 5 vrijwilligers
- Onderhoud Vlindertuin; 3 vrijwilligers
- Onderhoud gebouw; 2 vrijwilligers
- En vrijwilligers die uiteenlopende klussen doen, van koeriersdiensten tot foto's maken, etc.

NME Groen Doen: bijna 20 vrijwilligers

- Leskistwerkgroep; ca 5 vrijwilligers
- Begeleiding verschillende schoolgroepen; ca. 15 vrijwilligers.

Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E)

In de aanloop naar de audit van de museumregistratie is de RI&E van Museum Joure gecheckt door een extern bedrijf en zijn de aandachtspunten doorgevoerd. Bij bezoekerscentrum Mar en Klif moet deze check nog opgepakt.

Code Fair Practice

In het beleidsplan is beschreven hoe we bij Museum Joure omgaan met de Fair Practice Code. De principes van de Fair Practise Code zijn solidariteit, transparantie, duurzaamheid, diversiteit en vertrouwen. De stichting omarmt deze principes en past deze zo goed mogelijk toe in de praktijk.

Wat betreft de interne organisatie zijn als doelen in het beleidsplan geformuleerd:

- De stichting beweegt zich in diverse netwerken en is daarin gericht op samenwerking en delen van kennis met de collegae in de regio en in gedeelde kennisgebieden. *Wordt toegepast.*
- De organisatie volgt de cao Sociaal Werk en biedt aan vrijwilligers en stagiaires een werkplek, waarbij rekening wordt gehouden met een reële verhouding tussen betaalde en onbetaalde arbeid. In het vrijwilligers- en stagebeleid zijn de functies, (onkosten)vergoedingen en arbeidsvoorwaarden voor vrijwilligers vastgelegd. *Wordt toegepast. Op termijn is het wenselijk om de inschaling van medewerkers nog eens tegen het licht te houden.*
- De stichting zorgt voor een redelijke en eerlijke vergoeding van freelance medewerkers, waarbij de hoogte van het tarief wordt afgewogen ten opzichte van de salarisschalen van de cao en van vergelijkbare inzet van freelance medewerkers bij vergelijkbare instellingen in onze regio. *Wordt toegepast.*
- De musea gaan op zorgvuldige wijze om met representatie en vermelding, door toe te zien op eigenaarschap, bronvermelding en rechtenafdracht. *Wordt zo goed mogelijk toegepast.*

- Voor projecten waarbij kunstenaars betrokken zijn streeft Museum Joure naar een redelijke betaling van de kunstenaars, in lijn met de landelijke richtlijnen. De mogelijkheden hiervoor zijn afhankelijk van aanvullende financiële middelen. *Wordt toegepast.*

Code Diversiteit en Inclusie

In het beleidsplan is ook de omgang met de code Diversiteit en Inclusie beschreven. Doelen ten aanzien van de interne organisatie op het gebied van Diversiteit en inclusie zijn:

- (Vrijwilligers)werk bij Museum Joure voor iedereen toegankelijk is, ook voor mensen met een fysieke of mentale beperking en voor mensen vanuit verschillende levensfasen, culturele achtergronden, religies, gender en seksuele oriëntatie.
- We streven ernaar iedereen te verwelkomen en een prettige en sociale werkomgeving te bieden, waar zij zich passend bij hun vermogens kunnen ontwikkelen, zich veilig voelen en zichzelf kunnen zijn.
- Daar waar nodig en praktisch haalbaar spelen we in op specifieke behoeften.

We denken dat we op de goede weg zijn wat betreft deze doelen. In 2022 is voor het eerst een tevredenheidsenquête gehouden onder de medewerkers en vrijwilligers van alle afdelingen van stichting ENL. In 2024 is de enquête herhaald, met ook vragen die aansluiten op de code Diversiteit en Inclusie. Hieruit kwamen uiteraard ook de nodige verbeterpunten. Die worden zoveel mogelijk opgepakt.

Financiën

Op deze plek een korte samenvatting van de financiële resultaten van onze stichting. Meer gedetailleerde informatie of een overzicht per afdeling is op te vragen via info@museumjoure.nl of info@marenklif.nl.

Subsidies en sponsors

Onze stichting mag zich ieder jaar verheugen in de steun van verschillende organisaties. De gemeente De Fryske Marren is medefinancier van alle afdelingen. Gemeente Súdwest-Fryslân subsidieert de afdeling Groen Doen en de provincie Fryslân ondersteunt de taken van Mar en Klif op het gebied van het Nationaal Landschap.

Mar en Klif is het bezoekerscentrum van het landschap. Staatsbosbeheer en It Fryske Gea steunen het bezoekerscentrum ook financieel.

Museum Joure heeft afgelopen jaar een sponsorbijdragen ontvangen van een aantal grote sponsors, nl. Douwe Egberts en Spanninga Metaal. Gelukkig mogen wij ook blijven rekenen op steun van de Vereniging Vrienden van Museum Joure, die vaak zorgt voor een substantiële ondersteuning.

STICHTING ERFGOED, NATUUR EN LANDSCHAP**BALANS PER 31 DECEMBER 2024**

ACTIVA	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
VASTE ACTIVA		
MATERIELE VASTE ACTIVA		
Verbouwingen	11.629	12.975
Verduurzaming panden	115.150	
Inventaris Museum	7.704	7.999
Andere bedrijfsmiddelen	1	1
Automatisering	<u>5.718</u>	<u>9.991</u>
	140.202	30.966
VLOTTENDE ACTIVA		
Vorraden	37.005	30.677
Vorderingen	204.234	215.044
Liquide middelen	<u>365.289</u>	<u>203.839</u>
	606.528	449.560
	<u>746.730</u>	<u>480.526</u>
PASSIVA		
EIGEN VERMOGEN	159.302	162.230
VOORZIENINGEN	51.238	47.977
LANGLOPENDE SCHULDEN	99.875	0
KORTLOPENDE SCHULDEN	<u>436.315</u>	<u>270.319</u>
	<u>746.730</u>	<u>480.526</u>

STAAT VAN BATEN EN LASTEN	2024 €	2023 €
OPBRENGSTEN		
Opbrengst activiteiten Museum Joure	155.880	139.030
Brutowinst winkel- en horecavoorziening museum	78.215	67.516
Bijdragen van particulieren	41.966	36.463
Huuropbrengsten	4.759	1.837
Brutowinst winkel Mar en Klif	26.004	24.286
Gemeentelijke subsidie	452.104	382.297
Bijdrage VVV	31.000	32.057
Opbrengsten NME Groen Doen	51.709	42.897
	-	
Bijzondere inkomsten	5.000	87.407
	<u>836.637</u>	<u>813.791</u>
BEDRIJFSKOSTEN		
Personeelskosten	511.434	497.586
Afschrijvingen	12.354	10.259
Huisvestingskosten	154.725	158.999
Inventariskosten	12.078	12.140
PR en marketing	33.946	25.797
Algemene en kantoorkosten	47.955	44.817
Kosten activiteiten	60.237	55.355
	<u>832.730</u>	<u>804.953</u>
EXPLOITATIERESULTAAT	<u>3.907</u>	<u>8.837</u>
Resultaatbestemming		
Overige Reserves Museum	3.907	8.837
	<u>3.907</u>	<u>8.837</u>

Bijlage 1. Jaarverslag Vlindertuin Lemmer 2024

Middenin Lemmer, tussen de Rondweg, de oude Tramdijk, de Urkerstraat en het fietstunneltje, ligt de Vlindertuin. Een natuurlijke oase in stedelijk gebied. De Vlindertuin is een initiatief van gemeente De Fryske Marren en wordt beheerd door Bezoekerscentrum Mar en Klif in Oudemirdum. De vrijwilligers van de werkgroep Vlindertuin denken mee over het uit te voeren beheer en zorgen voor het onderhoud van de tuin en het monitoren van de flora en fauna.

Onderhoud

De inzet van vrijwilligers voor het onderhouden van de tuin is onmisbaar. Een enthousiaste groep mannen zorgt voor het onderhoud, zoals het vrijhouden van het pad, het beheersen van de begroeiing en het bijhouden van de waterpartijen. Kerst Boersma is bijna dagelijks in de tuin te vinden en is vooral bezig met het snoei- en zaagwerk. Ook Goasse Hylkema en Tineke Verbeek dragen hun steentje bij aan het onderhoud en monitoren in de tuin, met name tijdens de Landelijke Natuurwerkdagen. Het maaiwerk is sinds juni 2019 uitbesteed aan Bert Jonkman.

Landelijke Natuurwerkdag

Op zaterdag 2 november stond er een groep van 24 vrijwilligers klaar, waaronder 8 mannen van het AZC in Luttelgeest, om in de tuin aan de slag te gaan. De sloten en poelen zijn gehekkeld, braamstruiken verwijderd, wilgen geknot en er is heel veel riet afgevoerd. Het gereedschap voor beide dagen is beschikbaar gesteld door Landschapsbeheer Friesland.

Flora en fauna

De inrichting en het beheer is erop gericht dat naast wilde inheemse vlinders, ook andere insecten,

Jong en oud samen aan de slag tijdens de Natuurwerkdag in de Vlindertuin

zoals bijen en hommels, en allerlei soorten vogels zich er thuis voelen. Zo is er bijvoorbeeld reliëf aangebracht waardoor er een afwisselend terrein is ontstaan met verschillende microklimaten en een grote variatie aan vegetatie. Door de aanwezigheid van waterpartijen is het er ook prima vertoeven voor libellen, juffers en watervogels.

Het is dus geen keurig aangelegd parkje met gemaaide grasveldjes en schelpenpaadjes, maar een avontuurlijke “strúntún” waar van alles te beleven is. Er groeien bijvoorbeeld meer dan honderd verschillende soorten inheemse planten en dat midden in Lemmer!

De Natuurwerkdag in de Vlindertuin in Lemmer met 24 vrijwilligers, waaronder 8 mensen van het AZC in Luttelgeest, zijn we aan de slag gegaan om de tuin winterklaar te maken.

Bijlage 2. Verslag Gaasterlandse Natuurweek 2024

In de herfstvakantie is de 37^e editie van de **Gaasterlandse Natuurweek** georganiseerd. De Gaasterlandse Natuurweek is een week vol leuke, groene, sportieve, creatieve en vooral duurzame activiteiten, georganiseerd door een unieke samenwerking van de verschillende natuurgerelateerde organisaties in de regio: Bezoekerscentrum Mar en Klif, It Fryske Gea, Vereniging Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Stichting Gaasterlân Natuerlân en IVN Súdwesthoeke. De week wordt mede mogelijk gemaakt door financiële steun van de Gemeente De Fryske Marren. Het doel is jong en oud te laten genieten van en in de natuur en ervan bewust te worden dat je zorgvuldig met de natuur en je leefomgeving moet omgaan.

Dit jaar was het thema 'Zaden, sporen, pitten'. Zaad is de bron van leven. Elk zaadje draagt een kiem voor een nieuwe boom, plant of ander gewas. Planten zijn de voedselbron voor alles wat leeft en door de jaren heen hebben planten slimme methodes gevonden om zich te vermeerderen en verspreiden. Bezoekers zijn d.m.v. excursies en kinderactiviteiten meegenomen op een educatieve ontdekkingsreis naar de vele aspecten van dit onderwerp. Daarnaast liep het thema 'duurzaamheid' als een rode draad door de verschillende activiteiten voor jong en oud.

De Groene Markt op zondag 20 oktober, waarmee de natuurweek traditiegetrouw werd afgetrapt was ook op de nieuwe locatie bij Manege Gaasterland in Harich een succes. Het weer was goed en de bezoekers kwamen weer in grote getalen. Naast een grote markt met ruim 140 standhouders met duurzame, biologische, lokaal geproduceerde en fairtrade producten was er uiteraard ook van alles te beleven. Er was livemuziek vanaf de strobaal en een foodplein vol biologische, vegetarische en vegan hapjes. Voor de jonge bezoekers was er een ruim aanbod aan kinderactiviteiten, waaronder kidscolleges over wormen en vlinders, het OERRR blote voetenpad, een kringloopspel, hutten bouwen en Groen Doen activiteiten. Voor volwassenen waren er informatiekramen en activiteiten van maar liefst 13 groene organisaties, waaronder Velt Fryslân, Vogelwacht, KNNV, Landschapsbeheer Friesland, Mar en Klif, Natuurmonumenten, It Fryske Gea, Staatsbosbeheer, IVN Súdwesthoeke, Land van ons en Stichting Gaasterland Natuurland.

Er waren excursies naar het Molukkenkamp, voor volwassenen en voor jongeren waren er minicolleges 'Composteren' en 'Inheemse boomsoorten', er was informatie over bos- en moestuinbeheer, de gemeente was present met allerlei tips over afval scheiden en verduurzamen van je woning, er is een enquête gehouden over NQ (natuurintelligentie) en er waren interessante workshops over natuurlijke geneeswijzen op het alternatieve gezondheidszorgplein.

De manege had hun jaarlijkse Open Dag gekoppeld aan onze Groene Markt. Dat bleek een leuke aanvulling. De nieuwe samenwerking met het bestuur van Manege Gaasterland is dan ook door beide partijen als zeer prettig ervaren. De intentie is uitgesproken om de volgende editie van de Groene Markt weer bij de Manege te organiseren.

De rest van de week stonden de volgende activiteiten op het programma:

- Zaterdag: 26 oktober vond weer de jaarlijkse Nacht-van-de-nacht-wandeling plaats. Het moment om mensen bewust te maken van het belang van duisternis voor mens en dier. Maar liefst 180 deelnemers namen deel aan de wandeling door het Rysterbosk langs de 7 met olielampjes verlichte acts met muziek, gedichten en verhalen.
- Zondag: de Koffiekuier Oudemirdumerklif met publiekshistoricus Arnoud van de Ridder trok 12 deelnemers.
- Maandag: Beach Clean Up Mokkebank bij Mirns met It Fryske Gea en Beach Clean Up Oudemirdumerklif met Natuurmonumenten met in totaal zo'n 30 deelnemers. De Paddenstoelenexcursies o.l.v. Gosse Haga trokken in totaal 40 deelnemers. Zo'n 25 kinderen en hun ouders hebben meegedaan met de kindermiddag over Zaden op reis door IVN Súdwesthoeke en 30 kinderen hebben meegedaan met Expeditie Waterbeestjes met It Fryske Gea.
- Dinsdag: de Natuurfotografieworkshop van IVN Súdwesthoeke trok zo'n 12 deelnemers, excursie Rysterbosk zo'n 20 deelnemers en de lezing over Nachtvinders zo'n 10 toehoorders.
- Woensdag: kleutertheater Jinky's Mikmak in de kapschuur in het Rysterbosk trok 162 kinderen en ouders, de jongeren workshop Landschapsfotografie zo'n 17 en de excursie Lycklamabos o.l.v. Natuurmonumenten trok zo'n 15 deelnemers.
- Donderdag: Oerrr Wilde Buitendag Lycklamabos met zo'n 200 jonge deelnemers vergezeld door hun ouders. Geschiedeniskuier Oude Balksterweg 8 deelnemers.

- Vrijdag: kinderactiviteiten Help de wilde bij 20 kinderen, natuurmemorie en huttenbouwen met Staatsbosbeheer 26 kinderen en een aantal ouders en grootouders. Workshop natuurjournalen door Mirja Nature Art was volgeboekt met 15 deelnemers.
- Zaterdag: excursie Mokkebank o.l.v. It Fryske Gea met 20 deelnemers. Natuurwerkdag in de Vlindertuin in Lemmer met maar liefst 24 vrijwilligers, waaronder 8 mensen van het AZC in Luttelgeest.

Drie maatschappelijke stagiairs van CSG Bogerman Sneek en Balk hebben geholpen tijdens de Groene Markt en door de week heen met het begeleiden van de verschillende kinderactiviteiten en de Beach Clean Ups.

Tijdens de Gaasterlandse Natuurweek zijn alle activiteiten en excursies goed bezocht en veelal volgeboekt. Naast alle bezoekers van de Groene Markt hebben er in totaal zo'n 870 kinderen en volwassenen meegedaan aan de fysieke activiteiten. We kijken terug op een geslaagde Gaasterlandse Natuurweek!

Mar en Klif is de voortrekker bij de organisatie van de Gaasterlandse Natuurweek. Zo verzorgen wij de coördinatie en de planning, het aanvragen van vergunningen, de publiciteit, het verwerken van aanmeldingen, de financiën, uitvoering van een aantal activiteiten, etc.

Ijsboerderij de Buterkamp, biologisch en lokaal, was zoals altijd van de partij op de Groene Markt

Paddenstoelenexcursies o.l.v. kenner Gosse Haga voor jong en oud een wonderbaarlijke 'groene' ontdekkingsstocht

De boswachter van Natuurmonumenten vertelt over camouflage en verdedigingsmechanisme van dieren.

Uilenballenpluizen op de Groene Markt met Groen Doen NME

Beach Clean Up van de Mokkebank, naast een nuttige bezigheid ook een schitterend beschermd natuurgebied om te ontdekken. Samen met de boswachters van It Fryske Gea zijn we hier aan de slag gegaan om aangespoeld zwerfafval op te ruimen. Helaas een nodig karwei!

Bijlage 3. Overzicht deelname Groen Doen voorgaande jaren

	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
Scholen SWF	48	47	46	49	49	54	55
Scholen DFM	16	30	31	32	33	35	34
Totaal	64	77	77	81	82	89	89
Leerlingen SWF	6485	5874	5942	5672	5921	xx*	6526
Leerlingen DFM	1583	3342	3337	3204	3384	xx*	3859
Totaal	8068	9216	9279	8876	9305	0	10385
Activiteiten schoolgroepen							
Geleende leskisten SWF	25	199	118	139	111	128	129
Geleende leskisten DFM	13	108	56	54	58	58	63
Materiaalpakketten SWF							
Materiaalpakketten DFM							
Excursies SWF	129	211	223	294	429	294	321
Excursies DFM	52	102	124	184	238	151	158
(gast)les op school SWF							
(gast)les op school DFM							
Deelname Himmeldeï SWF		28	25	21	26	19	22
Deelname Himmeldeï DFM		14	21	23	22	19	29
Overige activiteiten SWF	222	212	232	145	156	300	300
Overige activiteiten DFM	40	75	56	37	64	127	135
Totaal	481	949	855	897	1104	1096	1157

NB. De tellingen geven een indicatie van het aantal activiteiten per aanbodsoort. Het is goed om te realiseren dat activiteiten in sommige jaren verschoven zijn van aanbodsoort (bv. van leskisten naar 'duurzaam bezig').

*Van dit jaar zijn geen accurate tellingen.

	2018- 2019	2019- 2020	2020- 2021	2021- 2022	2022- 2023		2023- 2024
Scholen SWF	51	51	57	58	61		58
Scholen DFM	32	33	32	33	33		32
Totaal	83	84	89	91	94		90
Leerlingen SWF	6325	6256	6521	9530	8921		
Leerlingen DFM	3775	3810	3381	3949	4274		
Totaal	10100	10066	9902	13479	13195		0
Activiteiten schoolgroepen							
Geleende leskisten SWF	162	140	227	221	230	Geleende leskisten SWF	141
Geleende leskisten DFM	48	61	72	78	82	Geleende leskisten DFM	79
Materiaalpakketten SWF	176	54	213	227	221	Materiaalpakketten SWF	214
Materiaalpakketten DFM	46	39	68	66	79	Materiaalpakketten DFM	57
Excursies SWF	320	142	140	381	391	Excursies SWF	304
Excursies DFM	141	99	67	176	209	Excursies DFM	117
(gast)les op school SWF	95	30	47	152	158	Duurzaam bezig SWF	120
(gast)les op school DFM	38	84	31	86	70	Duurzaam bezig DFM	88
Deelname Himmeldeï SWF	18	54	23	35	30		
Deelname Himmeldeï DFM	13	0	5	16	14		
Overige activiteiten SWF						Techniek SWF	71
Overige activiteiten DFM						Techniek DFM	35
Totaal	1057	703	893	1438	1484		1226

Bijlage 4. Jaarverslag Werkgroep Historie Joure

Het afgelopen jaar stond in het teken van de naamsverandering. Het Histoarysk Wurkferbân Skarsterlân ging Werkgroep Historie Joure heten. Deels doordat steeds vaker moest worden uitgelegd dat Joure in de voormalige gemeente Skarsterlân ligt en deels doordat we als werkverband vooral bezig zijn met de historie van Joure en de directe omgeving. Alleen de werkgroep Ut eigen Gea publiceert artikelen die de voormalige gemeente Skarsterlân bestrijken. Na een verbouwingsperiode kon de zolder weer in gebruik worden genomen en werden de werkzaamheden genormaliseerd. Het DB kwam tien keer bijeen en het AB vijf keer, waarbij een enkele keer uitgeweken moest worden naar het Kofjelokaal in verband met ontoegankelijkheid van de zolder.

BESTUUR

Het DB was in 2024 als volgt samengesteld:

- Theo Huisman – voorzitter
- Ben de Jong – secretaris
- Jaap Halma – penningmeester
- Henk Oost – lid
- Hanneke Staal – lid
- Henk Hoekstra – lid

Dinie Stuiver gaf te kennen geen volgende periode meer te ambiëren in het DB. Henk Hoekstra volgde haar op. Als nieuwe leden binnen het AB konden we Marja van Tilburg, Jan Oord en Kees van Woerkom begroeten. We hebben afscheid genomen van Sjoerd Mulder, die om gezondheidsredenen afzag van een verdere deelname en van Wilma Raadsveld, die het na jaren actief te zijn geweest in de fotogroep de tijd vond op zich op activiteiten buiten onze werkgroep te richten. De discussie rond de aanpassing van het Huishoudelijk Reglement is dit jaar afgerond, zodat onze organisatie meer op de museumstructuur is aangepast en de positie als werkgroep binnen Museum Joure is geoptimaliseerd.

LIEF EN LEED

De gemiddelde leeftijd van de leden van de WHJ is hoog en dat maakt de WHJ kwetsbaar. Annemarie Speerstra's echtgenoot overleed, Hanneke Staal doorstond met succes een risicovolle hartoperatie en ook Ruurd Stuiver bleef tobben met zijn fysieke gesteldheid. Hidde Bruinsma onderging een heupoperatie en zo kampten nog enkele leden met meer of mindere gezondheidsproblemen. Ook is een begin gemaakt met het opschonen van de ledenlijst, zodat er een duidelijker onderscheid is tussen actieve leden en leden die meer een adviserende of zelfs slapende rol vervullen.

EXTERNE ACTIE

Er is dit jaar actie ondernomen om kennis te verwerven omtrent de plannen om deel te nemen aan het nieuwe registratiesysteem Atlantis. Maar personeelwisselingen en problemen op provinciaal niveau hebben het uitzicht om over te stappen van Adlib naar dat nieuwe systeem vertraagd en het uitzicht voorlopig uitgesteld. Getracht wordt om de beschrijving van onze documenten, ons foto- en filmmateriaal en onze boeken registratiegeschikt te maken in afwachting van toekomstige ontwikkelingen. Ook is er samenwerking gezocht en gevonden met externe personen en organisaties die zich bezig houden met het onderzoek naar de Midstraatpanden en de Watersnoodramp van 1825, die in 2025 zal worden herdacht.

INTERNE ACTIE

De interne actie heeft zich vooral geconcentreerd op het weer operabel maken van de zolder en aanpassingen op ICT- en registratiegebied. Ook het opschonen van ons documentatie-, foto- en boekenmateriaal heeft de nodige aandacht gehad, terwijl tevens is getracht om meer ruimte op de zolder te creëren door ruimteverslindende objecten te verwijderen. Zo zijn we er o.a. in geslaagd om het bestuur van Penninga's molen blij te maken met een zware deur, die ons al jaren in de weg stond. De deur komt oorspronkelijk uit een grachtenpand van de Meelunie, die ontstaan is uit Wielinga's stam aan de Scheen.

ZOLDERCONTACTEN

In 2024 hebben zich 39 personen op de zolder gemeld voor informatie over panden of families. Tevens is een paar keer onderzoek gedaan in de digitale Jouster Courant via onze computer. Er zijn n.a.v. verzoeken die bij het secretariaat binnen kwamen 18 vragen behandeld. Dit betrof soms informatie en soms wilde men foto's. In enkele gevallen konden mensen niet aan de gevraagde informatie geholpen worden.

WERKGROEPEN:

UEG

UEG leverde dit jaar de nummers 59, 60 en 61. Jan Huisman heeft redactietaken van Jan Lammertsen overgenomen en ook het penningmeesterschap van de werkgroep op zich genomen. Jan Oord is toegetreden tot de redactie. Omdat onze maatschappij zich in toenemende mate informeert via sociale media en de leescultuur afneemt, is de toekomst van de periodiek Ut Eigen Gea ongewis, hetgeen zich laat zien door een afname van het abonneebestand.

BIBLIOTHEEK

Ook dit jaar is weer een aantal boeken aan het boekenbezit toegevoegd en heeft de werkgroep zich bezig gehouden met het opschonen van de bibliotheek en de voorbereiding voor een goede registratie van de boeken.

FOTOWERKGROEP

Het digitaliseren en het leveren van een goede beschrijving van het materiaal heeft ook dit jaar weer de nodige energie gevraagd. Een verstandig omgaan met het privacybeleid is daarbij steeds een punt van aandacht

WERKGROEP BEELD EN GELUID

- De rode draad in 2024 is geweest de vervaardiging van de documentaire 'Joure op Film'. In 2023 is hier al mee gestart. Deze film is een compilatie van hoogtepunten van diverse films door de jaren heen. De oudste film hiervoor is van 1928. De film is voor het eerst vertoond in de doopsgezinde kerk op 25 augustus 2024 en was een succes.
- Op 21 januari 2024 is in het Kofjelokaal vertoond de film 'Joure omstreeks 1967'. Op 18 februari 2024 is ook in het Kofjelokaal vertoond de Adolfsfilm 'Joure 1949'. Totaal zijn er bij deze beide films 175 bezoekers geweest.
- De stegenfilm is op 12 maart 2024 in De Oerdracht vertoond aan de groep Kunst en Cultuur.
- Inmiddels is gestart met het vervaardigen van een documentaire over de Overspitting. Dit is van oudsher een waterweg tussen Joure en Heerenveen en er is veel over te vertellen.
- In december is een nieuwe laptop aangeschaft. Dit biedt de mogelijkheid om ook thuis aan film documentaires te kunnen werken. Dit komt een efficiëntere werkwijze ten goede.

GILDE

In 2024 zijn er 307 personen rondgeleid door Joure. Ten opzichte van 2023 was dit een toename van 80 personen. Het accent lag het afgelopen jaar op de groepsrondleidingen. Vermeldenswaard was de rondleiding van de leden van de Doopsgezinde Gemeente. Dit betrof ongeveer 50 personen. Voor hen die slecht ter been waren, werd gebruik gemaakt van een treintje. Dit was een bijzondere ervaring. Medewerking werd verleend aan de historische workshops van de Westermarskoalle. Als door slechte weersomstandigheden een rondleiding niet mogelijk was, werd uitgeweken naar de klokkenrondleiding van het museum. De concurrent van het Gilde, Arjen de Ree, heeft de benaming 'Jouster Kuierke' officieel op zijn naam laten registreren. Hierdoor zag het Gilde zich genoodzaakt om deze benaming te wijzigen in 'Kuier troch de Jouwer'. Tijdens een jaar afsluitende lunch in het museumcafé is afscheid genomen van Joop Wentel. Joop was Gildemeester vanaf de oprichting van het Gilde.

DOCUMENTATIE

In 2024 is weer nieuwe 'papieren' documentatie op thema toegevoegd en ook de verwerking van digitale stukken komt steeds meer voor. Onder andere over de metaalwarenfabriek Keverling is meer materiaal verworven. Alles wordt met een korte samenvatting ingebracht bij het Adlib computersysteem. Eind 2024 is begonnen om de stukken, voor een later in te voeren nieuw computersysteem, eenvoudiger en toegankelijker digitaal op te slaan. Dat werk wordt in 2025 voortgezet. Zo kan in de toekomst via internet duidelijk worden ingezien wat de **WHJ** aan documentatie heeft. Omdat het **Historisch Werkverband Skarsterlân** van naam is gewijzigd in **Werkgroep Historie Joure**, zijn de stukken over de dorpen van de voormalige gemeente Skarsterlân nu apart opgeborgen. Ze blijven in te zien, maar er wordt geen nieuwe informatie toegevoegd. De WHJ richt zich nu meer op Joure.

WERKGROEP VRAAG EN ANTWOORD

Via email, telefonisch en ook mondeling contact komen er regelmatig vragen binnen. Van Jouters en ook van familie wiens voorouders in of om Joure woonden. Die vragen proberen we met elkaar op te lossen. Zo kunnen vaak mensen blij gemaakt worden met oude foto's of antwoorden die in het geheugen van WHJ-leden, in de documentatie, bibliotheek of ons blad *Ut Eigen Gea* gevonden worden.

WERKGROEP ONDERZOEK

De nieuwe werkgroep Onderzoek richt zich op samenwerking met Thomas Groeneveld bij de voorbereiding van een boek over de panden van de Midstraat. Zo is er een 220 pagina's aan informatie gehaald uit de ongedigitaliseerde *Jouster Couranten* rond 1990. En er zijn plannen om aandacht te besteden aan de vergeten Ramp van 1825 met behulp van het materiaal dat de samenwerkende historische verenigingen in een database plaatsen.

TENSLOTTE

Hopelijk kunnen we in 2025 onze werkzaamheden ongestoord voortzetten met de intentie dat we onze noeste arbeid niet in stilte verrichten, maar ons werkverband zichtbaar maken voor buitenstaanders via lezingen, presentaties en de medewerking aan diverse (museum)activiteiten.

Ben de Jong (secretaris)

Bijlage 5. Ontwikkeling bezoekersaantallen Museum Joure

<i>Betalende bezoekers</i>	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
totaal volwassenen individueel (incl. korting en Museum-kaart)	9.255	11.193	9.913	9.663	10.091	9.570	12.561	10.683	10.074	11.295	17.547	17.511
totaal kinderen en gezinnen (incl. museum-kaart)	1.858	1.502	1.712	1.793	1.623	1.578	1.804	2.092	2.644	2.070	4.478	3.258
totaal betalende groepen	6.769	2.978	3.765	3.535	3.094	3.044	4.115	236	851	2.849	2.127	1363
totaal schoolgroepen betaald	465	742	1.065	723	1.009	1.251	1.433	798	217	1.009	1.544	1.118
Lezingen en bijzondere activiteiten											586	620
<i>Gratis entree</i>	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
totaal sponsors, donateurs, e.d.	231	453	124	182	243	173	237	19	86	53	92	130
Museumpas Fryslân											39	217
totaal onderwijs niet betalend	574	82	18	62	40	0	52	0	0	0	0	0
overig gratis entree (incl. acties 2 ^e kaartje gratis)	3.652	2.690	1.506	1.512	1.376	1.936	1.481	570	257	1.049	802	487
Gebruik derden + Filmhuis										542	586	782
Totaal betaald bezoek	18.347	16.415	16.455	15.714	15.817	15.443	19.913	13.809	13.786	17.223	26.282	23.870
Totaal gratis entree	4.457	3.225	1.631	1.756	1.659	2.109	1.770	589	343	1.644	1.702	1.615
Totaal bezoek	22.804	19.640	18.103	17.470	17.476	17.552	21.683	14.398	14.129	18.867	27.984	25.485

<i>waarvan</i>	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Museumkaart volwassenen	3.447	4.526	4.399	4.096	4.243	4.651	5.775	4.410	3.879	4.500	6.635	7.123
Museumkaart kinderen	255	327	322	312	333	329	493	648	716	626	1.131	1.088

Nb. Tot 2018 bood het museum gezinskaarten aan. Vanaf 2022 worden bezoekers van het Filmhuis en gebruik derden apart geregistreerd.

Bijlage 6. Sponsors

Museum Joure:

- Gemeente De Fryske Marren
- Jacobs Douwe Egberts
- Spanninga Metaal BV
- Vereniging Vrienden van Museum Joure

Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân, bezoekerscentrum Mar en Klif:

- Gemeente De Fryske Marren
- Provinsje Fryslân
- Staatsbosbeheer
- It Fryske Gea

Groen Doen:

- Gemeente Súdwest-Fryslân
- Gemeente De Fryske Marren
- Wetterskip Fryslân

Bijlage 7. Nevenfuncties bestuursleden

Nevenfuncties bestuursleden per 31/12/2024

Peter de Jonge	voorzitter Raad van Toezicht van Nieuw Woelwijck voorzitter Gewest Fryslân KNSB bestuurslid Stichting Topschaatsen Fryslân
Anne Carine Verhage	penningmeester van Plaatselijk Belang Oudemirdum penningmeester van stichting de Hege Gerzen namens Plaatselijk Belang
Arend van der Meulen	Bestuurslid Stichting Westermeer vrijwilliger bij Vluchtelingenwerk Nederland in Joure (taalcoach).
Hester Rijpkema	Vrijwillig AgroCoach van Noord Nederland bij Stichting Zorg om Boer en Tuinder (ZOB) Eigenaar: De Veranderij Coaching & Training & ECHT Hester Imago
Ger Bosklopper	algemeen bestuurslid Stichting Erfgoed Loaijinge penningmeester Vereniging Kerkrentmeesterlijk Beheer, afdeling Fryslân
Rob Tax	werkzaam als interim manager ruimtelijke ontwikkeling. Huidige opdrachtgever (mei 2024) gemeente Het Hogeland. projectontwikkelaar woningbouw (ander gedeelte van Nederland dan ons werkgebied)
Willeke ten Noever Bakker	bestuurslid Nederlandse Vereniging Thematische Filatelie bestuurslid Vocaal Ensemble 'Cantabilé' bestuurslid Vrienden van Museum Joure bestuurslid Bridge Club Capriolen auteur Thieme Meulenhoff

Nevenfuncties directeur per 31/12/2024

Iris Nutma	bestuurslid (algemeen) van Stifting Museumfederatie Fryslân bestuurslid (algemeen) van Vereniging Museumfederatie Fryslân
------------	--

Museum Joure

Museumstraat 2
Postbus 75
8500 AB Joure
t. (0513) 412283
e. info@museumjoure.nl
i. www.museumjoure.nl

Nationaal Landschap/ Bezoekerscentrum Mar en Klif

De Brink 4
8567 JD Oudemirdum
t. (0514) 571777
e. info@marenklif.nl
i. www.nationaallandschap.frl

Groen Doen

De Brink 4
8567 JD Oudemirdum
t. (0514) 571777
e. info@groendoen.net
i. www.groendoen.net

